

Iturria: *Zeru-menditik (1941-1946)*, Iratzeder. Ezkila, 1959.

Klasikoen Gordailuan:

<http://klasikoak.armiarma.com/idazlanak/I/IratzederZeruMenditik.htm>

ZERU-MENDITIK (1941-1946)

Iratzeder

Klasikoen Gordailuak egindako lanak oro dominio publikokoak dira, eta, Jabego Intelektualaren Legearen arabera jatorrizko idazlanak bestelako eskubiderik ez baleuka, nahi bezala erreproduzi daitezke.

Zorion keta dabiltzan
Euskaldun anai gazteri
Jainkoak oro helaraz gaitzan
Betiereko Euskal-Herrirat kopeta-gora eta kantari!

*Pertsuño hauk hurrupatuz nik erraner so bazauzte,
Barnea hotz, barnea huts egonen zaizte nik uste...*

*Kainuz baizik aipatuer, fedez beterik bazauzte,
Ai! orduan...*

*Joan da...
eta fraidetu.*

NAHI NUEN...

Nahi nuen gizontzean osoki bizi, osoki;
Eta hortaz tirabiran aspaldi nintzen egoki...

Nahi nuen bihotz osoz nere Jainkoa maitatu;
Nahi nuen indar oroz Herriarentzat bermatu.

Nahi nuen bien maitez osoki bizi, osoki;
Bainan bien maitatzeko bihotz bakar bat izaki...

Nahi nuen euskal-apez, nere Jendea salbatu;
Nahi nuen mintzaldiez mundu guzia argitu.

Eta hortaz tirabiran aspaldi nintzen egoki:
Bizi osoz bizi nahi eta ez jakin nun aurki...

* * *

Joan naiz bidez, joan naiz mendiz: ea nun kausi argia
Joan naiz eta hara tanpez, hara han... zeru-mendia!

6-11-41

I. MUNDUARI IHES

*Oi Larruneri egin diotan azken behatze beroa!
Bihotza pil pil hantxet ikusiz haren lillura-kaxkoa,
Hari so baitzait amets zabalez haurretik sutu gogo.*

Euskal-Herria, Euskal-Herria ez zaitut segur ukatu...

GOLGOTA

*Gela ixilean lagun bakar bat:
kurutzea.*

Zuhamu batek dilindan auhenez dauka Jainkoa,
Dena zarrapo ta zauri,
Hezurak oro ageri,
Eta jendea, aserik, irri-karkailaz badoa...

Burua apal badago gaixtagin beltzen pareko:
Buluz, estekan, bakarrik.
Harentzat ez da nigarrik,
Eta odola purrustan zain orotarik doako...

Lurrak goitika du bota, zeruak uko dagio:
Burrumba, hedoi ta sistu...
Nork du hainbertze pairatu?
Zartatzen zaio bihotza, oihuz diola: «*Sitio!*»

Belauniko ta nigarrez dut oihu hori entzuten,
Mendez-mende ta gainez-gain hoin samin heldu zaitana!
Bihotz-begiak urturik, nihor ez ote da joaten,
Kurutze-pean biltzeko Jaunaren azken auhena?

Oi! ni ez nauke, heldu naiz eskuak luze, ahuspez,
Zango odoltsu horier fereka eta musuka...
Barnea zauri, heldu naiz min-minez urtu beharrez,
Zuhamuperat doazkon odol-xirrixter nigarka!

Trufaka zoazten jendeak, entzun nere dei kartsua.
Dena urriki ta dolu, zatozte zelai hoitarik:
Jaunaren odol sainduan eman bihotzmin-musua,
Eta aitor ba, munduan, baden holako gozorik...

Tuen, trufen ta kolpeen azpitik noa oihuka,
Zango-hezurak higatu eta nerone hil arte,

Harek odola emanik, ez baitezaket nik uka:
Besoak zabal goait dago... Zatozte otoi! zatozte

Nor ote dut ba, heldu den hantxeko andre gaixoa,
Beztia ilun, nigarrez, urrats guzian erortzer?
Oi gain huntarat ez eror, ez ikus zure haurtxoa,
Ez beha egin daizkoten izigarriko zaurier!

Hedoiak eta galerna, gorde ba hezur horiek;
Gau-ilunbeak gorde ba, semearenak baititu.
Ez dezotela so egin Amaren begi eztiak;
Oi, Ama minez asea, otoi ta otoi barkatu!

Bai, han nindagon ni ere hiltzaileekin orroaz!
Bainan dolu dut, baitakit egin dutala bekatu.
Ileak harro ta errauts, gorputz guzia daldaraz
Kopet-hezurraz lurrerat, minki derrautzut: barkatu!

Ditazken azantz, burrunba, karraskak oro banitu,
Munduko aize ta suek bularrak barna beterik,
—Bihotz bat duten guzier nahiz horiek aipatu—
Hil arte oihuz nindauke Golgota mendi huntarik.

«Amatto baten altzoan goxatu zaitzen guziak,
Uhainak bezen nasairik, etor oro gain huntara.
Etor urrun-lur hetarik, ez utz Amaren begiak
Haurraren odol beroan nigar hipaka urtzera...»

8-12-41

DEUS, DEUS MEUS...

Jainkoa, nere Jainkoa,
 Zertako zaude, nitarik urrun, zertako nauzu ahantzi?
 Auhenez eta marrumaz nago, atsekabeek itoa.
 Egunaz deika, gauaz oihuka behar ote dut nik bizi?
 Jainkoa, nere Jainkoa.

Ez ote zare beti bezala gure artean egoki?
 Aintzinekoak oihuz baitzauden, zuri baitzauden osoki,
 Hekien lagun xutitzen zinen;
 eta etsaiak ez ditu ez jo, ez unki,

Eta ni, aldiz, ez naiz geiago ez gizon, ez deus;
 bainan zizari,

Orori higuin, orok utzia,
 oro, zaizkitet trufaka ari.
 «Jaunari zagon, lagun dezala,
 libra dezala, bego Jaunari».

Sortuz geroztik gaitz orotarik zaintzen ninduzun
 Nere Jainkoa, otoi ta otoi!
 ez zaitela gaur nitarik urrun,
 Atsekabeak hurbil baititut
 eta alden nihor-ez lagun.

Adarrak luze, dena hortz eta dena harrapo,
 zezen azkarrak datorzkit niri;
 Ondoan ditut su-errabian,
 lehoin gaitz batzu iduri:
 Agoa zabal neri behaka agoa zabal, orroaz ari.

Deslotzen zaizkit hezur guziak, urtzen ari zait gorputza;
 Eta, ezkoa balitz bezala, xorta-xortaka
 hertzetaraten bihotza...
 Indarrak joanak, mihia idor,
 hil-errautsean urturik natza.

Zer nahi zakur oldarka zaizkit salbaiki ari:
 Gaixtagin-oste izigarriak,
 oro aztapar, jazartzen zaizkit, jazartzen niri:
 Horra nun naizen, eskuak eta zangoak zilo,
 hezur guziak ageri!

* * *

Jainkoa, nere Jainkoa,
 Zertako zaude nitarik urrun, zertako nauzu ahantzi?
 Auhenez eta marrumaz nago, atsekabeek itoa,
 Egunaz deika, gauaz oihuka behar ote dut nik bizi?
 Jainkoa, nere Jainkoa!

12-41

QUAM DILECTA...

Zoin goxo den ba, zoin goxo, zure ondoan, Jainkoa;
Ez nauke gozoz: hau bihotzeko bozkarioa!
Noiz duket, Jauna, zutaratzeko goiko zorion osoa?

Usiak badu bere xokoa,
Ainarak ere umen-ohantze beroa;
Nere errege, nere Jainkoa, ez ote duket zure altzoa?

Zure ondotik dabilan hura, dohatsu!
Ez baitakusa bidea zoin den elorri eta uritsu,
Zure lehiaz arinik doa, bihotz-gogoak oro su.

Zu ganik badu argia nasai, laguntza usu;
Nigar-zelaian dabilalarik, zer zaio dorpe, zer pisu?
Gero baitzaio Jaun Goikoari beha egonen,
zorionaren zorionean dohatsu.

Otoi, Jainkoa, entzun zerutik oihuz dagitan otoitza:
Ez dezazula kanpo huntan utz hautatu duzun bihotza,
Zurekilako bozkarioaz nadien, Jauna, ni ere goza.

Bertzekilako mendeak baino
egun bat hobe zutarik hurbil.
Bertzetan nausi, jaun handi baino,
nahiago dut mutilen mutil;
Oro dauzkitzut, oro emaiten,
ez baititake zure etxean gabezia hil.

Dohatsu, zinez dohatsu! zure dagona, Jainkoa,
Gau-egunaz ta, menderen mende kantari
bihotz gaindika baitoakio Zorionaren gozoal

15-12-41

AGUR, ERROBI...

*«Aintzina»-ren eskual-guduan
lagun zuena
Bizkaitar batekin ezkondu.*

Haugi, Euskara, haugi jauzika kanpora,
Bihotz bat eta bihotz bi
Betiereko batetaratu baitira;
Bihotz bat eta bihotz bi,
Zer amets ote ez dezakete eskura?

Agur, Errobi, bihotzez agur! ez zaitut segur ahanzi.
Maiz dut gogoan Haltsuko gaina, maiz «Aintzinaren» karrosa,
Patarrez-patar baiginoazin, nahiz berritz pitz-arazi
Herriko Gazten bihotz hutsetan gure Euskaldun ametsa.

Mendietarik itsasoraino orotan deika ibilki,
Oi zer egunak; zer deiadarrak! zer beila egin duguna!
Hiltzera zoan Euskal-Herriaz deneri mintzo kartsuki
Baginabiltzan, bi bihotz sutan, eta piztu da «Aintzina».

Haugi, Euskara, haugi jauzika kanpora...
Bihotz bat eta bihotz bi
Betiereko batetaratu baitira,
Bihotz bat eta bihotz bi.
Zer amets ote ez dezakete eskura?

Gau eta egun, gain huntan nago, Jaun Goikoari otoizka,
Sugar dadien Herria eta zu ez zitezen orai hotz
Bainan ez, huna: gainez gain joaki, huna Haltsuko Pottoka:
Su-pindarretan dabila beti, airetan joanez bi bihotz.

Karrosa-pean dantzan ari da Aiten hezurren errautsa,
Bi bihotz hoitan kantuz baitago itsas-gizonen odola,
Kantuz Lapurdi, kantuz Bizkaia, kantuz Euskaldun Ametsa.
Axular, Aitzol eta Elkano orai bozik lo dauzila!

Haugi, Euskara, haugi jauzika kanpora...
 Bihotz bat eta bihotz bi
 Betiereko batetataratu baitira,
 Bihotz bat eta bihotz bi.
 Zer amets ote ez dezakete eskura?

Eskuko duzu hainbertze Gaztek Orreagan ta Gernikan,
 Bihotza odol, auhenka hilez, amestu duten Eguna.
 Zuri begira dauzi Mendek; zuri, aspaldi estekan,
 Erdarak janak dagozin Zortzi Euskal-Herrien auhena.

Bertze Aberats beltzek bezala, ez utz Herria hiltzera:
 Euskaldun karra harturik zoazi, zoazi gainez gain ta bentzun,
 Irrintzinaka Euskal-mendiek sutan dioten zerura:
 Gora Jainkoa! Gora Euskara! Gauden guziaz Euskaldun!

Haugi, Euskara, haugi jauzika kanpora...
 Bihotz bat eta bihotz bi
 Betiereko batetataratu baitira,
 Hemendik goiti, Errobi,
 Bi bihotzekin bietan maita: Euskara!

* * *

Diogun orok indar guziez bere Arima begira
 Arrotzen peko eta zatitan daukigun Aiten lurrari,
 Euskal-Semeak, menderen mende gaiten guziak batera,
 Betiereko Euskal-Herrian besarka eta kantari.

10-4-42

ELIZA-XORI

Fraidegaiñoen Kantuak!

Jauntzi luze, jauntzi xuri,
Ti-ru-ri-ru-ri ti-ru-ri,
 Zeru-alde kantuz ari...

Arin-arin eta garbi,
 Zoin gora zoazten, zoin gora!
 Hegalño bat, hegalño bi,
 Gutarik, otoi, ez aira!

Jauntzi luze, jauntzi xuri,
Ti-ru-ri-ru-ri ti-ru-ri,
 Zeru-alde kantuz ari...

Zeru-lurren zoragarri,
 Doala zuen bozñoa,
 Baitario kantu horri
 Haurren zorion lañoa.

Jauntzi luze, jauntzi xuri,
Ti-ru-ri-ru-ri ti-ru-ri,
 Zeru-alde kantuz ari...

Zuen xori-bihozñoa
 Dagola beti kantari,
 Hartan baita Jaun Goikoa,
 Atseginetan lo ari.

Jauntzi luze, jauntzi xuri,
Ti-ru-ri-ru-ri ti-ru-ri,
 Zeru-alde kantuz ari...

Egon arin, oro piztuz,
Tirur eta tiruri,

Egon arin eta kantuz
Zerbait otoiz-ke iduri...

Jauntzi luze, jauntzi xuri,
Ti-ru-ri-ru-ri ti-ru-ri,
Zeru-alde kantuz ari...

Jauntzi xuri, zeruz zeru,
Argi ximurrak herrestan,
Jauntzi xuri, *tiruriru,*
Pindarka ibil airetan...

Jauntzi luze, jauntzi xuri,
Ti-ru-ri-ru-ri ti-ru-ri,
Zeru-alde kantuz ari...

Trufaniaz, 1-42

OI ENE BIHOTZ BARNEKO...

Zenbeit otoitz...

Oi ene bihotz barneko
Jainko, maite-maitea,
Noiz izanen naiz betiko
Zutaz bete-betea?

Oi ene bihotz barneko
Jainko maite-maitea!

Noiz izanen dut bihotz
Oso oso zurea?
Noiz izanen dut bihotz
Amodioz errea?

Niri nahiz egin uko,
Zuri oihuz banago:
Noiz ote naiz airatuko
Ni huntarik gorago?

Noiz ote nauzu osoki?
Mundukeriz hustuko?
Eta noiz bero-beroki
Goi-argiz zoratuko?

Emadazu zure bihotz
Zabalaren zabala,
Ez nagokizun beti hotz
Orai nagon bezala.

Noiz dut zinez sinetsiko
Nitan bizi zarela,
Ixuririk enetako
Zure Jainko odola.

Pitz zazu oto! ni baitan
Zuk zinuen Gogoa,
Noizbeit eskain dezautzudan
Naizen, naiten osoa...

Ez dut emana oraino
Behar nuken guzia,
Kurutzean ez naizeno
Amodioz josia.

Urra zazu ta xehaka
Nere bihotz idorra,
Ur dadin odol-xortaka
Zure bihotz barnera.

Ez nagoke zeru-minez,
Ez nagoke geiago:
Aspaldi baitut auhenez
Zutaraino hel gogo.

Oi ene bihotz barneko
Jainko maite-maitea,
Zer zoriona betiko
Zuri so egoitea!

31-5-42

ARRAINTZALE ANAIK!

Oi, itsaso zabalaren zabalaren zabala!
Leiorretik maiz nindagon ezin asez hari so.
Maiz nindagon, amets zoroz irakitan odola,
Noiz ote nindoaken itsasoz itsaso.

Haur-haurretik ohakoan ardura naiz lokartu,
Itsas-aizeak fereka, tirain basak kantari.
Haren hatsaren musuan naizelako handitu
Bihotzez beha nago itsaso-amari.

Gixontzean lagunekin zenbat aldiz gan naizen,
Batteliku bat harturik, arrauetan, dena su:
Uhainez uhain nindoan,
Donibane ttipitzen
Urrunean ikusiz urgoi ta dohatsu.

Ederra da itsasoa, zeruz bete ta laño,
Dirdira lo dauzilarik ur-eremu nasaiaik.
Ederra da iluntzean ura sutzen dueno
Iduzki urtuaren urrezko ibaiaik.

Ederra da itsasoa hasarretzen delarik
Lazgarriko olatoak baitoazko goitika,
Errabian gan nahiak, zelaietan sarturik,
Larrungo mendiari orroaz milika...

* * *

Bihotzez agur, zueri, Arraintzale anaiak!
Zuen besoak du hezten uhain gaitzen oldarra,
Lemaren erabiltzean baitu zuen bisaiaik
Itsaso azkarrari darion ederra.

Itsasoa bezain zabal daukazue bihotza.
Urrungo zerupe hartaz lanbrotuak begiak.

Bazauzte burua gora, dena hezur gorputza,
Tirain oihal urdinez alaiki jauntziak.

Zuen barkuak lerratuz porturatzearekin,
Oihuz ta trumilka jinik baita jendez igeri,
Xutik heldu zaizte xutik, itsaspetik datortzin
Arbaso miresgarri hoitarik iduri.

Ezaun du zuetarik bat izan dela Elkano,
Zuetarik itsas-lapur hoin famatu horiek
Eta itsasoz itsaso lur berrietaraino
Lehenbizi gan diren Euskaldun bero hek;

Zuetarik batzu ere munduaren sutzeko
Jainkoak berak hautetsi gizaseme bakarrak.
Itsas-lurreri nausitu lehengoen pareko,
Ez ote dauzkatzue barnean su-garrak?

Zatozte, iluntzen ari du. Bai, zatozte, anaiak,
Mahain inguruan gauden elgarrekin kantari;
Trago bat su klikaturik, Aiten gogo salbaiaik
Sarri pitz dezautzuen lo dagon kar hori.

Edazue baso bana odol, amets eta su.
Edazue kantuz ariz Arbasoen Arima.
Edazue eta...entzun hoin beltz eta nigartsu
Itsasoko aldetik heldu den marruma:

Marrumaz dauzi marrumaz itsaspetik hezurak.
Hoinbertze haize, galerna, etsai eta olato
Garraiturik, hor baitaude itsas gizon azkarrak
Arima zeru eta gorputza itsaso.

Marrumaz dauzi marrumaz, hasarrean daukote
Hek hoin lorioski zaindu leior horri zafraka,
Esker gabeko Semeek gaur ezarri baitute
Arrotzen mutil eta... erdararen bazka.

Marrumaz eta oihuka ez ote den gizonik
Bazterrak hoin ilaundurik ikustean ahalke?
Gazte bihotzik diruak eihartua ez denik?
Kaskoinduak zaiztela ba ote ditake?

Xuti, begia su-pindar. Xuti, Arraintzaleak,
Zainetan berritz pizturik lehengoan odola.
Arrotz tiraineri gogor, xuti, Euskal-Semeak,
Euskaldun leiorreko harrokak bezala.

* * *

Bihar uhaineri gora ganen zaizte, anaiak,
Muskorat agur eginik, lanbropetik jauzika.
Ganen, zeruan historik izar begi arraiak,
Gau-amets beroez barnea pilpilka.

Bihar itsaso-zeroak elgar unkiz hoin urdin
Dauzin, urrungo uretan, zabal, zabal bihotza,
Euskal-Herrien pizteko, zuen baitan sar dadin
Itsas-haizearekin Aiten hats bortitza.

Bihar iduzki zirrintek sugartuko baitute
Zerura doan Larrune hoin xut eta hoin gora,
Orroit Mendi horri ere itsas-ume bi gazte
Amodioz dauzila urrundik begira.

Betiere azkar dagon Donibane Ziburun
Euskal-ohiduren eta Fedearen harroka,
Orroit, herritarrak, orroit gain batetik gau-egun
Bi zerume dauzila Zerurat oihuka.

Beloken, 2-6-42

MUSKON...

Arraintzale anaiak
(ONDARRA)

Muskon zauden Itsas-Ama,
Noizdanik zaitugu, hor, begia hoin goxo,
Zangopean eztituz uhainen marruma,
Harrokaren gainetik itsasoari so?

Egon beti Muskon xutik
Arraintzale Semeen maiteki begira:
Amattoren agurra ikusiz goizetik,
Bihotza arin diten kanporat atera.

Arrain-keta dabiltzako,
Eskuak zeru-alde egon otoitzean:
Itsasoa ez dadin ez harri, ez lano,
Omorean zaizkigun itzul iluntzean...

Maite ditu izigarri
Zure bihotz amatsu, bihotz amultsuak
Itsas-gizonak eta oihuka elgarri
Jauzika dabilzkitzun muttiko zaintsuak.

Atz-herriko hats epela
Ez dakioten nausi, Amatto, begira!
Begira otoi eta berritz jauts dadila
Zure Jainko Semea itsaso-hegira.

Zoin gozoki zen ibilki
Arraintzalen barkuan, nolaz du ahantzi?
Hek baizik ez baitzaizko bihotzez jarraiki,
Hek baitute odolaz hura maitarazi.

Errozu ba, itsas-ama,
Errozu beti zabal dutela bihotza:

Denen sutzerat berdin litezkela berma,
Bere suzko ametsak gaur eskain balitza...

Jaun Goikoa, Jaun Goikoa,
Otoi, ahuspez, otoi! orroit itsasoaz.
Hedatuz zure itzal neurrigabekoa
Orroit-minez baitago gau egun orroaz.

Onar zazu, Jaun Goikoa,
Amaren eskueri deika darioten
Itsasoko otoitzen urre-ke beroa
Zeruz-zeru zaitzuna kartsurik igaiten.

Zokorritik Artxilora
Ohil hedoiak eta, begiak iduzki,
Zato sarri lehengo laguner begira,
Uhainetan lerratuz Musko alde joaki.

Zokorritik Artxilora
Zure Jainko Gogoa trumilka datorla;
Eta, bihotza zabal, itzultzen baitira,
Galerna su-karraskaz, sar dakiotela...

Beloken, 29-6-42
Jondoni Petriren egunean

ZURE AITATTO

Zato nere altzorat hupa, maite, hupa!
 Eman ottori pa
 Eta dugun aitatto elgarrekin aipa.

Maite begi zabala, dena aita begi,
 Zuk bezala zituen bero eta ilun,
 Amets gaitzez baitzaukan bihotza betegi.

Hurbil zakizkit, Maite, dutan doi bat entzun
 Surik baden zu baitan pil pil ari denik,
 Bere amets pindarrik utzi ote dautzun.

Zato nere altzorat, hupa, Maite, hupa!
 Eman ottori pa
 Eta dugun aitatto elgarrekin aipa.

Hoin kartsurik ez baitut nihor ezautu nik,
 Piztuko zautzun harek bihozño hortan su,
 Zerbeit kantuño bero ikasiz jadanik.

Ai, hor balitz, hor balitz, zoin laiten dohatsu,
 Bere alabañoa besotan harturik,
 Matel irritsu hoier ematea musu!

Zato nere altzorat, hupa, Maite, hupa!
 Eman ottori pa
 Eta dugun aitatto elgarrekin aipa.

Ohakoan xurrungan lo zinaudelarik,
 Bi urte gaur ukurtuz pott eman dautzula.
 Bi urte gaur etxetik gan dela tristerik...

Gan da eta han dago izarrak bezala
 Bizia eskainirik betikotz dirdiran,
 Maite maiteño hunen zaintzale ixila...

Zato nere altzorat hupa, Maite, hupa!
 Aitattori bezala eman Ottori pa!

Ottoren nigarrerri ez egin kasurik:
 Zoazi, maite ttikia, jostetan aitzera.
 Ez egon hola, zoazi panpiña harturik.
 Ez egon harritua Ottori begira.

Zoazi jauzi-mauzika, xori bat iduri.
 Oi bazinaki, Maite maiteño gaixoa!
 Zoazi kantuz, ezaxol, ttiru ta ttiruri.
 Oi nola ur litaken zure bihotzñoa!

Bazinaki zoin urrun joan zaikun Aitatxi,
 Joan, dena zain ta pilpil, treinaz eta oinez,
 Nahiz han Aitattoren hobia ikusi,
 Ez baitzauken gaixoa doluz eta minez.

Joan da eta han egon luze belauniko,
 Hitzik gabe behatuz lurrerat, nigarrez...
 Eta soldado manta altxatu orduko:
 Lohian zenbait hezur: deus, deus eta deus ez...

Oi Maite maiteñoa, ez beha Ottori!
 Egin irri ta jauzi, xori bat iduri.
 Hemen nauzu, ni Otto, otoitzean ari,
 Arinki nausi zaiten geroko gaitzeri.

Beloken, 9-6-42

Euskalzale adiskide bat fraidetu.

I.— Zer dion zure bihotzak:

ESKAINITZA

«flexit super illam...»

Nigarrez diot, Jauna, nik ere behatu
Sarri hiltzera doan nere Herriari...
Minaren minez baitut, zuri, so, amestu,
Arima pitz dakion, bizian zer ari.

Euskal-Herri gaixoa duzun urrikari
Erdarak sinestea jaten ari baitu
Euskaldun gain huntarik, Zerua edari,
Egingen dut hil-arte, oihu eta kantu.

Barnea erre eta Jainkozta zadazun,
Huna nun bozkarioz igaiten nitzaitzun,
Nere bihotz gogoak osoki eskainiz.

Orotarik betiko, dohatsu, gabetuz,
Zerume anaiekin gau-egunaz kantuz,
Immolabo hostiam jubilationis...

II.— Zer dion gureak:

ELGARREKIN

Elgarrekin, anaia, sugartuko gira
Belokeko Amaren hegalpe beroan,
Gauaz kantuz egonez zerurat begira,
Gaitzeko izar suak pizterainokoan.

Elgarrekin su hori Sort-Herri guzira
Oihuz, otoitzez, kantuz, hedatu ondoan,

Gure lagun indarka bermatuko zira
Euskal-lurraren deia Jainkoraino doan.

Euskal itsaso, mendi eta lurpetarik
Lillura, odol, auhen, hatsak gureturik,
Kapa-hegalak zabal, arpegia bake,

Karraren beroz eta Jainko gogoz zoro,
Zeruz-zeru kantari joanen gira oro,
Zirimol urdin eta euskal-dei, euskal-ke...

Beloken, 1-8-42

ENE ARREBA

Ene arreba, ene maitea
 Ene betiko amets lorea...
 Ez uste hola, ez uste,
 Ez zaitudala geiago maite.

Hantxet ikusiz gainen herdoila
 Eta ostoen hil-zirimola,
 Urtzerat ez utz bihotza.

Xuka begia, xuka matela,
 Oi ene maitea irri zabala...
 Ez uste hola, ez uste,
 Ez zaitudala geiago maite.

Osoki diot egin Jaunari,
 Zure-zuretzat maiz kantuz ari
 Bihozño hunen eskaintza.

Ene arreba, goi-amets horri
 Egiozu ba zuk ere irri...
 Ez uste hola, ez uste,
 Ez zaitudala geiago maite.

Bai maite zaitut eta geiago,
 Ni baitan orai pil pil baitago
 Jaun Goikoaren bihotza.

Ene arreba, ene maitea,
 Ene betiko amets lorea...

9-12-42 arratsean,
 fraidekin aitzurrean

SU ETA KE

Maite zaitut bihotzetik, maite zaitut, Beloke,
 Zure gaintto kartsuari, oro pindar ta bake,
 Soinu-kantuz baitario gau-egunaz otoiz-ke.

* * *

Kantuz goazi lerro-lerro kapa beltza farrastan,
 Oro soinu, oro argi, behakoa iduzki.
 Kantuz, goazi lerro-lerro, bihotz osoz airetan,
 Lur huntako ilundurak ahantzirik osoki.

Gauaz ere ari gare, psalmo sua edari,
 Jainkoz eta zeru gozoz zoro-mozkor kantatzen,
 Gauaz ere ari gare oiuhu-kantuz Jaunari,
 Izar-pindar urdin beroz oro sugar ditezen.

Oi gaupetik igaiten den fraide bozen sarkorra,
 Arpegia lanotzatuz barneraino baitoa!
 Oi gaupetik igaiten den kantu horren ederra,
 Gorputzari baiteramoz zeruraino gogo!

* * *

Maite zaitut bihotzetik, maite zaitut, Beloke,
 Zure gaintto kartsuari, oro pindar ta bake,
 Soinu-kantuz baitario gau-egunaz otoiz-ke.

* * *

Zoin gozo den elgarrekin, oi zerume anaiak,
 Kantu beraz, bihotz beraz Jankoari otoizka!
 Zoin gozo den elgarrekin! Oi zer esker nasaia!
 Hunat geroz doazkitan bihotzari gaindika!

Itsas, mendi, zelaietan gu bildurik, Jainkoak
 Moldatu du goi-bihotz bat zabal eta beroa.
 Itsas, mendi, zelaietan diren euskal gozoak
 Dazkan hortan ixurtzeko bere Jainko Gogoa.

Eta orai egun oroz, lasai eta dohatsu,
 Anaiekin kantuz nago, Jaun Goikoan urtua...
 Eta orai egun oroz tirain, mendi, argi, su,
 Gora doa zeru alde Euskal-lurren kantua...

* * *

Maite zaitut bihotzetik, maite zaitut, Beloke,
 Zure gaintto kartsuari, oro pindar ta bake,
 Soinu-kantuz baitario gau-egunaz otoiz-ke.

* * *

Osoki dut orai maite Euskal-Herri gaixoa,
 Haren maitez dena baitut hiltzeraino eskaini.
 Osoki dut orai maite bide beraz Jainkoa,
 Bihotz, indar eta amets, Jaunarena bainaiz ni.

Ametsetan ametsena, guk baitugu gozatzen,
 Dugun oihuz, kantuz, pertsuz arimetan pitz-araz.
 Ametsetan ametsena Euskaldunen bihotzen
 Barneari sar dakion, dugun aipa Euskaraz.

Oi Anaiak, gauden kantuz otoitz eta lanean,
 Izerdiz ta zeru-gozoz Euskal-lurren ontzeko.
 Oi Anaiak, gauden kantuz Belokeko gainean
 Euskaldunak zeruetan bateratuz betiko.

Egon kantuz mendez mende, egon kantuz, Beloke,
 Zure gaintto kartsuari, osoki su ta bake,
 Oraiko gu joanik ere, zeruz-zeru otoiz-ke.

Beloken, 30-12-42

ZOKORRI

Itsa-mendien artean zauden zerurainoko Zokorri,
 Urtean orai azken aldiko hoin maite zure gain horri
 Iritzez iratz eta gainez gain nitzaiola ni etorri.

Urtea orai azken aldiko nere hurreko herrira
 Iluntzeraino egon naizela begira eta begira,
 Hango itsaso, zelai, mendiak hoin xoragarri baitira.

Oi Larruneri egin diotan azken behatze beroa!
 Bihotza pil pil hantxet ikusiz aren lillura-kaxkoa,
 Hari so baitzait amets zabalez haurretik sutu gogoa.

Urtea orai...Euskal-bezaterrez gaindika bete orduko,
 Jaizkibel, Aia, Larruna eta Herri guzia lekuko,
 Euskal-Amari eskuak luze otoitzez aitu nitzaiola.

Gero zeruko azken garretan, lurra su baitzen egoki,
 Larruna odol, hedoiak sugar, itsas-uhainak iduzki,
 Barnean nuen Euskal-ametsa eskaini diot osoki.

Eta gibelat so egin gabe, Jainkoak berak deiturik,
 Guziak utziz hegaldatu naiz sort-Herri urdin hartarik,
 Hedoi artetik izar-pindarka zerua hasten zelarik...

* * *

Hego hil-sistuz, itsas marrumaz, oihan intzirez, dei minez,
 Euskal-Herria zu ote zaitut negu gau hoitan auhenez,
 Nik ere ote bihotza idor Ama ukatu dudanez?

Euskal-Herria, Euskal-Herria, horrela otoi ez mintza.
 Auhenei horrek minaren minez urtzen ari daut bihotza;
 Hezurak ere ez zaizkitan ur...ixil, oi, ixil, dei beltza!

Ahantzi ere bizia baino barnago nuen ametsa
 Bai zure maitez, bai zu lekuko eskaini nuen arratsa,
 Jaun-Goikoratuz zintzaketala azkarkienik goraltxa?

Ala geroztik Euskal-Herria, baduzu zerbeit urriki
 Zure zaintzeko eta hil arte ez bainitzaitzu beroki
 Mendiz mendi ta tirainez odol ixurtzen ibilki?

Zerbeit urriki zeren gaurgoiti ez nezakezun ni adi
 Ezintzeraino kantu egiten deiadar eta mintzaldi,
 Bazterrez bazter gazteri oihuz: Gora ta gora Euskadi?

Ixilik nago eta gain huntan zerutik hurbil galdua...
 Nik dautzut-eta irabaziko oraino Euskal-gadua:
 Ez ote duzu nunbaitik gauaz entzuiten ene kantua?

Ahal guziez gau-eta-egun zure begira naiz ari:
 Egun oroz naiz zuretzat hiltzen zeru-alderat kantari,
 Jainko odola dariotela nere zerume zaineri.

Xuti ba xuti larre-egin eta haitzpe eihartu hoitarik.
 Ez galda beti auhen nigarrez uzten zaitudan bakarrik.
 Xuti ba xuti! aski auhenik, aski dei eta nigarrik.

Ixilik nago bainan ni naizen zeruko argi zirrintan
 Beha jadanik, mundu zenaren hil-errauts eta hautsetan,
 Zenbat ta zenbat Euskaldun hezur hantxet agertzen zaizkitan...

Zure gerlari zaintzale gaitzak nun dira orai nun dira?
 Xuti ditela, lurpetik xuti euskal-ondarren begira,
 Jaunak ez ditzan hasarrez bota su-leizeeri behera.

Hauts, errauts, hezur ez da gelditzen, ez da ikusten bertzerik.
 Ai, bainan sarri itsaspe, lurpe eta ilunbe hoitarik
 Denak uhainka jinen zaizkitzu, goi-deiadarrek pizturik.

Sarri Euskaldun guzi guziak bat eta kantuz betiko,
 Zorionaren zorionean Zokorriperat orduko,
 Goiko Amari besoak zabal dantzari joanen zitzaizko;

Dantzari joanen eta nigarrez bai zorionez bai zeruz,
 Bai eta hango urre-lanoan joan nitzaitzuna aurkituz
 Menderen mende zure zaintzeko Euskal-Amari dei-kantuz.

* * *

Buruan jada inguruan dut elorri beltzen itzala,
 Barnean pindar betiereko zorion argi zabala,
 Huna, oi Ama, bihotz bihotzez gaupetik oihuz nagola:

* * *

*Noiz dut Zokorrin, Euskaldun Apez, Euskal-Herria lekuko
 Jaun Goikoari Jainko odola kantuz eskaintze ahalko,
 Begira nagon argin zirrinta pizten ikusiz betiko..*

Beloken, 3-3-43

II. MUNDUARI GOGOR

*Zurea nintzen, Jauna, zurea osoki,
Gain hartan gau-egunaz kantari egoki
Eta munduak tanpez hartu nau salbaiki...*

*Nun zaitut ene gela, ene fraide gela,
Ene kurutze gorri hoin beso zabala?*

AXULAR EDO LURRAREN KANTUA

Ene apezgai anaieri

Oletako gainetan Larrun zolaraino
Zoin ardura nindoan larrez larre kantuz,
Bihotza hegal eta behakoa lano,
Amest-lur zabal hortan gogoa alatuz!

Etxe kaxko apalean, haitzen eta gainen
Gozoari begira eta hurrupaka,
Oletako xokorat noiz ote naiz ganen
Patarrez patar eta erreka erreka?

Ez ote naiz geiago arrats apalean
Larrunak xoraturik haitz pean jarriko?
Gaineri amets-kea doakotenean
Ez ote zait geiago arima urtuko?

Atsegiñez urtua, gezoz lanotua,
Erdi lo, erdi zoro, iratzen artean,
Noiz ote dut entzunen Lurraren kantua,
Gauak azken lillurak zeruan histean...

* * *

Oi orduan da gozo Larrungo pe hoitan
Euskal-lurrari soinuaz eta amets-kantuz
Petik darionean arima airetan,
Azken arrotz-urratsak urruntzen adituz...

Orduan...ilargia gorri den gauetan,
Gaupean ixildurik Sarako ezkila,
Haize-sistuka eta gaineri herrestan
Axularren itzala larretan dabila.

Hantxet Euskal-Arima atxeman orduko,
Zelaiez-zelai eta erreka-errika
Biak gauez-gau arin, mendiak lekuko,
Zirimolan doatzi elgarri besarka.

Zirimolan, airean eta zirurika
Bira-bira doatzi amodio irriz
Iratzeri fereka, gaineri musuka,
Oteak harrotuz ta haitzak daldaraziz.

Zirimol-errabian, zorion-auhenez,
Etxez-etxe gau-dantzan lerratuz dabilta;
Aitasok xutiturik, «Aitaren» eginez,
Su ondolik diola: Haurrak, has otoitza.

Izarrak su-pindarka, haitz eta erreka
Atsegin marrumaka, gain guzietarik
Arbasoen gogoak, zintzurtzat harrokak,
Tanpez irrintzinaka dauzkiotelarik.

Su-zirimolan eta inguruz-inguru
Larrungo buruari sutan doazkote
Airez-aire gateko eta zeruz-zeru,
Zirimiromirolan Jainkoratu arte...

* * *

Otoi, Axular, Euskal-Herrien betiereko Apeza,
Galerna haizez, izar-su beroz sugar zadazu bihotza,
Gaupetik entzun zure gogoaz goraki nadin gaur mintza.

Hedoiatarik gorago gauaz adituz zure izena,
Hezurak gozoz urtuak dago amets-nigarrez Larruna,
Ez baitu segur ahanztekoa zoin maiz zitzaizkon igana.

Argia gabe Jainko odola bihotzeratu ondoan,
Oihanpeztan eta larrereri goiti barnea sutan zindoan,
Beha ta beha baitzinauden han Larrungo mendi kaxkoan.

Iduzkipean handik ikusiz Euskaldun etxe xuriak,
Itsasoaren urdin zabala, pentzeak eta mendiak,
Gozoen gozoz lilluratuak bazagozkitzun begiak.

Lilluraturik bai eta laster bihotzmin lanbroz beteak
Orroituz peko zelai, itsaso eder hoitako semeak
Zoin jakitatez gabeak diren eta lurkeriz goseak.

«Euskal-Herriak egin dituzun zeruetako Jainkoa,
Entzun zazu ba nere egungo apez-deiadar beroa:
Zabaldut gabe ez utz hiltzerat Euskal-Arima gaixoa.

»Urrikal ziten, ene otoitzak zutaraino joan ditzala
Su, fedez, gozoz gaidika bete Euskal-bihotzean zabala
Eta Herri hauk busti dituen Kristo Jaunaren odola.

»Orroit Lur hunen zutaratzeko apez nauzula hautatu.
Oi, zuri esker, goi jakitatez eta iduzkiz sugartu
Asmu berriak Euskal-mintzoan nik sartzen ahal banitu!

»Bai, Jauna, onar Euskal-Arimak egiten dautzun oihua
Menderen mende zerurat zabal, Euskarak garbi zaindua,
Jaun Goikoraino helaraz dezan, Euskal-Lurraren kantua».

* * *

Haize burrunba, ortzi karraska, Larrungo gaina su-pindar..
Eta hedoiaren artetik jautsiz itzultzen zinen, Axular,
Bihotz gogoak Jainkoz beterik, dena su, amets eta kar.

Gaua orduko bazaudelarik xirola-sistuz artzainak,
Ostatuetan kantu-orroaz *rau-de-rau* itsas-gizonak,
Supazterretan boz-daldaraka amatxi gazte izanak.

Zuk belauniko, lantuz Euskara, zabalduz Euskal-goga,
Burua sutan moldatu duzu, Axular apez beroa,
Hil-hurren ziren Euskal-Herrien betiereko Geroa.

* * *

Saran dugu, Axular, zure hil-errautsa,
 Bihotz barnean aldiz zuk piztu Ametsa,
 Zu lagun mendez mende
 Euskaldun baikaude
 Oi Axular!...

Gora Euskal-Gogoa, Gora Jaun Goikoa!
 Gora Gora Euskara, gurea Geroa!

Huna mende berriak argitzen zaizkola
 Eta Euskal-Gogoa herrestan dabila,
 Orai beharko baitu
 Hil edo gaztetu
 Oi Axular!...

Hasi duzun lanari bihotz osoz lotuz,
 Gu ere aiko gare, pertsuz eta kantuz,
 Euskaldunen bihotzen
 Euskaraz zabaltzen
 Oi Axular!...

Suz eta zeruz Euskara apainduko dugu
 Nausi xutitu-eta egin dezan oiuhu:
 Doala ba erdara
 Herritik kanpora!
 Oi Axular!...

Kantuz jinen gitzaitzu Euskaldun anaiak
 Ikasle, laborari eta apezgaiak
 Euskal-Gogoa sutan
 Altxatuz airetan
 Oi Axular!...

Denak soinu, orduan berpiztuko zare,
 Iduzkia soineko, Larruna aldare,
 Euskal-Lurra betiko
 Jaun Goikoratzeko
 Oi Axular!...

Gora Euskal-Gogoa, gora Jaun Goikoa
 Gora gora Euskara, gurea Geroa!

NUN OTE ZARE?

*Alemaneri ihes, Lazkaorat joana,
 zenbeit pertsu berri galdetu zioten
 eta iheslarien mina zitzaion ezpainerat jauzi.*

Nun ote zare, nere Herriko mendi-gain urdin goxoa?
 Noiz ote dut ikusiko hurreko etxe xokoa?
 Eta neri irri gogoz ene Ama gaixoa?

Supazterrean bazaudelarik, begitartea urtua,
 Entzun, Ama, haizearen auhen luzeen sistua
 Eta zure Semearen herrirako kantua.

Amatto, otoi! ez egon hola suari beha nigarrez:
 Laster nuzu etorriko, zu besarkatu beharrez.
 Oi amatto hain maitea, ez egon ba nigarrez.

Etorriko naiz iluntze betez, kantari eta amultsu:
 Zure esku xaharrerri emanik musu ta musu,
 Luze-luze bizitzeko elgarrekin dohatsu.

Nahasi zaikun mundu zabal hau zeruko Jaunak derama.
 Beude hartan otoitzez bat, zure ta nere arima,
 Hilik ere izateko betikotz bat, oi Ama.

Lazkaon, 20-7-43

ARALAR!

Lazkaotik hurbil:

Aralar mendia.

Haurrean maiz nindoan harrokeri gora
Mendiez bertzaldeko hatsez betetzeko,
Ene begiak hola sugartu baitira
Eta euskal-ametsaz amestu betiko.

Handik entzuten nuen sistuka Hegoa,
Mendi gainak lilluraz jaunzten zabilana,
Handik Euskal-bihotzen deaidar beroa,
Handik soinu, irrintzin, su eta galerna...

Oi Aralar, Aralar!

Ortzi-su zariola, ametsu orduko
Zure Zerurainoko harroka-kaskoa,
Piztu zait, Euskaldunen Jaun-Goikoratzeko,
Barnea sutzen dautan, goi-amets beroa.

Agur, bihotzez agur, Aralar mendia.
Ametsetan bezala zerutik zerura
Hedoika hedatzen da zure ke gorria;
Bainan su-garrak ote, su-garrak nun dira?

Oi Aralar, Aralar!

Zeru-alde indarka dena hezur zaude,
Zazpi Euskal-Herrien zintzurra iduri:
Zer-gatik ez zira ba hortik zeru-alde
Oihu-moihuka eta su-goitika ari?

7-8-43

EZ NAUKE

Beloken, Lazkaon,

Fraide-gelan beti: kurutzea.

Golgota (segida)

Ez nauke, oi, oi! ez nauke ahalgez eta urrikiz!
Izerditan dut kopeta, ikaretan dut bihotza,
Iluntzpetetik doatzin itzal horiek ikusiz:
Hipaka joaten baitute hil Jainkoaren gorputza...

Ez dadila ba geiago ez dadila deus argirik,
Jaun Goikoaren hezurak lurperatuak ikusiz.
Ez dezan bota munduak bere ifernu iririk.
Ez nauke, oi oi! ez nauke ahalgez eta urrikiz.

Kurutzeari besarka, auhenka eta musuka,
Matelak odol ta nigar, jauntziak lohiz belztuak,
Belauniko ta herrestan banago oihu moihuka
Zelaitik trufaz adituz «Zabbako» lehen kantuak.

Barneko herra-tu hori ez zaitzue ba agortu?
Ez ote zaitze aseak? ixil jendeak, oi ixil!
Ala otoizka zaudezte Jainkoa nahiz ospatu.
Hil da ta, zuek hiltzaile, hil da, zinez hil eta hil.

Hil da, hil...bainan, Juduak, ez zaituztet hastio:
Ondikotz lehen zuekin hil-orroz ari bainintzen
Eta musuka naukion Jainko odolak baitio
Hil-bihotz horren zabala nerettoari ixurtzen.

Hil da, hil, nere Jainkoa: ez nauke orai bizirik.
Zatozte, herra gorrian, zatozte berritz osteka.
Dena aztapar, orroaz, zatozte zelai hoitarik:
Jo nezazue, azota, larru, odolzta, xehaka.

Bil lohipean irrika nere haragi ondarra,
 Dilindan eta odoltsu kurutzeari josirik,
 Kristoren odol kartsurat ur zakizkitan hezurak.
 Hil da, hil, nere Jainkoa; ez nauke orai bizirik...

Itsaso, lurrak, zerua, haizea, gaua, argia,
 Ba ditakea oraino, ba ditakea bazaizten?
 Hil da eta hil Jainkoa, bizi guzien bizia,
 Eta etzanik, gorputz hil, lurpean hilik egoiten...

Bularretan sar bekizkit itsas-ibaien uhainak,
 Abre guzien orroak, marrumak eta mahukak,
 Gizonen nigar, deiar, oihu, intzire, auhenak,
 Galerna-hedoi-haizeen burrunbak eta karraskak.

Lohi odoltsu huntarik nigarrez eta marrumaz,
 Gaupeak urru ditzatan, bihotzak doluz odolza,
 Izar dirdirak tanpez hil, mendi arkaitzak ur-araz
 Eta, mundu erraustuz, diren guziak ezeza...

Lazkaon, 24-8-43

BI GAU...

*Madalenarekin
 Jaunaren ondotik intzirika*

Bi gau, oi bi gau luze, nigarrez nagola,
 Gainez gain harat hunat oihuka nabila:
 Nere Jaun maite hori suntsitu zaitala...

Egunaz intzirika,
 Gauaz deiadarka,
 Nere indar guziak urturik doatzi,
 Bizirik hila bainaiz eta hilik bizi...

Nere Jesus gozoa,
 Nere Jaungoikoa,
 Nun ote zare orai, nun zaude gorderik?
 Zu gabe ez dut nihun, ez dut deus gozorik.

Gau egun zure bila
 Auhenez nabila...
 Noiz dutan ikusiko zure behakoa,
 Noiz nunbeit adituko ixildu mintzoa.

Bi gau, oi! bi gau luze, nigarrez nagola,
 Gainez gain harat-hunat oihuka nabila:
 Nere Jaun maite hori suntsitu zaitala...

Ez ote da geiago
 Berritz agertuko,
 Zerua lurreratzen garrezko mintzaldiz,
 Behako zoratzailez eta ele eztiz!

Zertako, oi Juduak
 Judu herratsuak.
 Zertako zitzaizkote salbaiki jazarri
 Hoin maite izan zauzten Jainko maite horri?

Azotez, odolez, tuz
 Hola ezeztatuz,
 Zertako salbaiki hets Jesusren begia?
 Zertako, zertako hil Zorion-argia?

Bi gau, oi! bi gau luze, nigarrez nagola,
 Gainez gain harat-hunat oihuka nabila:
 Nere Jaun maite hori suntsitu zaitala...

Nun zare, oi! nun zare?
 Ager berritz ere...
 Lurpea, zeru-gaina edo itsasoa,
 Bederen sala-zue nun duen gogoa.

Haizea, zirurika
 Eta intzirika,
 Zure hats bortitz horrek ez ote derama
 Gaez gau, airez aire, Jesusen arima?

Izarrak, han badago
 Dirdiran betiko
 Pindarka bihotzerat ixur zadazue,
 Gaur zora nezan eta amodioz erre.

Bi gau, oi! bi gau luze, nigarrez nagola,
 Gainez gain harat-hunat oihuka nabila,
 Oi Jesus, nere Jesus hila baita, hila...

Lazkaon, 28-8-43

XINKULIN

*Errobiri,
 bere alabañoaren
 lokar-arazteko.*

Nere neretto maitea,
 Xo! xo!
 Nere maitasun lorea.

Xo! xo! Jainkoa zurekin
 Xinkulin kuli xinkulin
 Xo! xo!
 Xinkuli kuli xinkulin
 Nere maiteño xoxolin
 Xo! xo!

Aitatto kantuz dagozu;
 Xo! xo!
 Xinkulinaka zer duzu?

Zure ondoan bainago
 Xo! xo!
 Bihotza amets zuri so.

Bi Euskal-lurren odola
 Xo! xo!
 Zure zainetan dabila.

Barnean duzu Jainkoa
 Xo! xo!
 Barnean Aiten Gogoa.

Zutan lo-lotik lo-lora
 Xo! xo!
 Ontzen ari da Euskara.

Lo egon, lo lo, maitea,
Euskaldun-amets lorea!
Xo! xo!

* * *

Xinkuli kuli xinkulin
Nere maitaño xoxolin
Xo! xo!
Xinkuli kuli xinkulin
Jainkoa dago zurekin
Xo! xo!

21-3-44

LEIHOAK HETS ETA...

Begí-beltx arreba
Komentuan sartuko?

Leihoak hets eta pitz hiru xirio,
Diogun: Gloria Patri et Filio...

Ohe estalkiz jauntzirik
Ni apez eta zu bettar,
Gelan argiak pizturik
Kantuz ginauden oro kar.

Kamtuz ginauden ta kantuz
Gogoa hegal eta su,
Mundu huntarik airatuz
Zeruan bezein dohatsu.

Ez zait histuko sekulan
Ez niri, ez eta zuri
Haur-otoizño luze hoitan
Piztu Amets kartsu hori.

Leihoak hets eta pitz hiru xirio
Diogun: Gloria Patri et Filio...

Oi ene Jainko-lorea,
Hets leihoak, utz mundua.
Ene Jenofa maitea,
Jainkoaren hautatua

Apal, garbi eta arin,
Amodioz zora ziten,
Etor oraino nerekin
Gauden gaur zeruz amesten.

Bai etor eta Jainkoak
Airez aire joanen ditu,
Joanen gure bihozñoak
Su, zorion eta kantu...

Leioak hets eta pitz hiru xirio...
Zato, arreba, zato!
Diogun: Gloria Patri et Filio...
Et Spiritui Sancto.

Baionarakoan, 4-5-44

INTZOLA

*Herritar fraide bat, apezturik,
lehen mezaren emateko herrirat abian*

Jin delarik iluna eta lo-ezkila
Zure kurutzatzea zoin dutan atsegin,
Zeruz-zero dabilan itzal bat bezala
Zure gelara joaki ixil eta arin.

Hain gozo zait ixilik zure agurtzea.
Doi bat ukurtuz eta elgarri behatuz;
Hain gozo zait arima zutan ixurtzea
Zure soak urtua sor-lekuz ta zeruz!

Nola zaizkit orduan nekeak goxatzen
Gogoratuz Larrune, Sokorri, Oleta!...
Otoitz-ameska bainaiz eztiki lokartzen
Xurgatuz egunaren azken Jainko-xorta.

Gaur zorion pilpiran agurka nagozu,
Ez bakarrik ukurtuz, baina belauniko:
Zure apez eskua altxatzen baituzu,
Jainkoaren gozoa nitan ixurtzeko.

Nere anai apeza, apez dohatsua,
Eskuratu duzuna ametsen ametsa.
Kristori zaudelarik mintzo zoratua,
Orroit nitaz ta... bete nere bihotz hutsa.

Jaunari eskaintzeko gure Sor-Herria
Baitzoazi bihar bozik gain urdin hoitara,
Ez egon goresmenek hirian josia;
Zoazi Oletan barna, zoazi Intzolarara.

Intzolako erreka, erreka iluna,
Dena haitzpe, xirripa, hats eta pilpira,

Ilunpetik auhenez maiz entzun dutana,
Euskaldun Jainko-Semen Goizaren begira.

Zoazi larrez, oihanpez, harrokaz-harroka,
Leizeri gora dagon arkaitz gorriraino.
Eta xutik, dena kar, has handik oihuka,
Zutan hats eta su izanen duzuno.

Erran guziera guk dugula piztuko
Erreketan ehortzi Euskaldun Gogoa,
Hemen Jainkoz beterik, noizbeit moldatzeko
Zeruko Euskal-Herri betierekoa.

Altxa gero besoak zeruko aldera;
Lurraren boz nasaien otoitza helaraz
Eta haitzak, harrokak, mendiak erdira
Tanpez piztuko zaitzun Jainkozko daldaraz.

* * *

Itzuli gabe otoi! igan Sokorrira
Eskainiz zure eta anaien arima.
Han itsas-mendieri lilluran begira,
Otoitz zazu azkarki gure Euskal-Ama.

Eta gaupean berritz elgarri ukurtuz,
Kurutzatuko gare, ixil eta arin.
Barnean pil-pil berak, aiko gare kantuz
Jainko Semen goiz hura laster argi dadin.

Orduan biak sutan goi-mendi huntarik
Denen pizterat gare orroaz jautsiko;
Edo, zorion hori anaier utzirik,
Hetan argi eta su ixilik urtuko..

3-7-44

BETIEREKOTZ ANAI!

Bi Garaztar fraidetu egunean

Zeru-korona horrekin zoin eder zaizten orai,
Bihotz-gogoak hoin hartsu, behakoa hoin arrai..
Ara nun garen gaur-goiti betierekotz anai!

Eskainiak dituzue hoin maite haur-xokoak.
Eskainiak dituzue amodioz Garaziko gozoak
Eta suz ta zorionez piztu zauzte Jainkoak.

Ez zaizte bertzeekin aiko ostatuetan kantuz
Bainan zer kantu beroak, mozkor Jainkoz ta zeruz,
Ditugun guk kantatuko, elgar funski maitatuz.

Maite zaitzuet, anaiak, bihotz guziaz maite,
Besoak zerurat zabal, gogotik hil bainaite
Jainkoaren betearen beteaz zaizten bete...

14-8-44

XIRIORAT UKURTUAK...

*Gaua. Negua. Kanpoan: aize, uri, galerna.
Elizan, ximixt-argirik ez.*

Kaputxa buruan eta xiriorat ukurtuak,
Ilunpean aitu gare
Lehengo fraiden pare;
Xiriorat ukurtuak, xirultzen salmo kantuak.

Kanpoan aize burrunban, marruma eta hil-sistu;
Elizan daldara-dantzan
Zeru itzalak zabiltzan;
Kanpoan denek hil-sistu, eta guk kantu-ta kantu.

Jainkoraino gogoz joanak, ez ganikien nun ginen,
Xirioa xoraturik
xortaka zoakularik...
Ez ginakien nun ginen, ez eta ere baginen.

Kantuz-kantu ukurtxago, begiek ezin ikusiz
Baginauden tin-tinki bat
Azken ezko pindarrerat,
Nigarka ezin ikusiz eta nigarka goi-argiz...

* * *

Kaputxa buruan eta goi-argirat airatuak,
Zeruetan aiko gare
Anaiekin betiere;
Goi-argirat airatuak, xirultzen salmo kantuak

15-11-44

JAKES EDO ZERU-MENDITIK

*Lehengo euskal-anaietarik bat
Italian hil, etsaiari oldarka*

Euskal-mendiak, euskal-etxeak eta euskal-itsasoa,
Kartsuki beha egon zaitzue haren behako beroa,
Zeru-menditik sutan luzatuz zuen alderat besoa.

Neurrigabeko ametsez bete haren bihotz hoin suharrak
Zuek maitatu zaituztelako, Euskal-Herriko bazterrak,
Ezin gehiago zaizkitet orai maiteak eta ederrak.

Hain baitzen maitez ezin ase hiltzen zakusan Herriaz
Haren behako sarkorrek zauzte apaindu goiko loriaz,
Haren besoak lurpetaraino betiereko biziaz.

Euskal-mendiak, euskal-etxeak eta euskal-itsasoa,
Kartsuki beha egon zaitzue haren behako beroa,
Zeru menditik sutan luzatuz zuen alderat besoa.

Harek hoin maite euskal-mintzaira, has oihuz eta hil-kantuz.
Euskal-mendiak, euskal-hedoiez, ur atsegabez, ur doluz.
Hil baita, bai, hil, burua gora; zuen etsaiak garraituz.

Hil da ondikotz! baina Erroman hari zoakon bezala
Eta geroztik haren hil-hatsa bihotzez bihotz dabila,
Haize burrunban Herrian piztuz haren goi-amets zabala.

Euskal-mendiak, euskal-etxeak eta euskal-itsasoa,
Kartsuki beha egon zaitzue haren behako beroa,
Zeru menditik sutan luzatuz zuen alderat besoa.

Euskal-fraideen zeru-mendirat iganik Jainkoz egarri,
Azken aldiko zitzaikun hura hiltzerat gabe etorri;
Ez dut ahantzi erran zaukuna, begitartea sugarri.

Ez dut ahantzi, ez ahantziko orduko haren burua
Mendi hauk zaindu, uhainak hezi Aiten odolak sutua
Sutua nola gauerakoan iduzki garrek zerua.

Euskal-mendiak, euskal-etxeak eta euskal-itsasoa,
Kartsuki beha egin zaitzue haren behako beroa,
Eta erran du sutan luzatuz zuen alderat besoa:

*Bertze Herriak eraiki dire odolaz,
Euskal-Herria eraikiko da otoitzaz!*

Aditu dugu Euskal fraideek aditu zure oihua,
Aditu ere ixuri duzun odolaren dei kartsua:
Gau eta egun menderen mende euskaldu otoitz-kantua,
Mendi huntarik airatuko da, zure hil-hatsak piztua.

* * *

Illargi xuri amesgarrian, fraide itzalak iduri
—Zuhaitz hezurak zerurat luze gurekin otoizka ari—
Ixil ixila gabiltzalarik pentsatuz gure hileri,
Hek...guri beha sistuz dabiltz izarrez izar dantzari..

«Legaztar Jakes, Lazkona eta bertze euskaldun lagunak,
Jaun Goikoan den betiereko Euskal-Herrirat iganak,
Zuek hil geroz euskal-lurrari usu doazko auhenak;
Noiz ditu tanpez denak boztuko zuen goiko irrintzinak?»

Illargi xuri amesgarrian, fraide itzalak iduri,
Ixil ixila gabiltzalarik pentsatuz gure hileri,
Hek...guri beha sistuz, dabiltza izarrez izar dantzari..

Bizirik dire bizirik eta biziagorik guziak
Guk plekan, irriz, kantuz ikusi hil gazte maitagarriak.
Atera laster heier agurka, altxa zerurat begiak:
Gain hartan gaitu bateratuko zinezko Euskal-Herriak.

Azken goiz hartan, zelai mendi hauk bilakaturik hil-herri,
Jautsiko dire dena iduzki, hezur errautsen pizgarri,

Irrinzen eta irrintzinaka euskal-lurpeko hileri:
Pitz gaiten eta airez-aire joan, hek zerurat aintzindari.

Ilargi xuri amesgarrian, fraide itzalak iduri
Ixil ixila gabiltzalarik pentsatuz gure hileri,
Hek...guri beha sistuz dabiltza izarrez izar dantzari.

Noiz gaitu joanen gaupe hautarik Piztearen goiz ederrak?
Noiz gare denak lano gainetan batetaratu beharrak?
Ai, hek bezala Jainkoan hilik, gure zorion nigarrak!
Ai, Euskal jenden kantua eta betiereko eskerrak!

Euskal jenden kantua eta betiereko eskerrak!
Ilargi xuri amesgarrian, fraide itzalak iduri
—zorion hura, esker-kantu, esker-kantu hek jadanik gozatzen ari—
Ixil ixila gabiltzalarik pentsatuz gure hileri
Hek...guri beha sistuz dabiltza izarrez izar dantzari.

20-11-44

AZKEN HATSA

Golgota (ondarra)

Herra-tuz eta harrapoz hantu hedoipe beltzetan
 Hil-ikararen lazturak zabaltzen dio agoa,
 Haragi, hezur hoikier baitoakote bet betan
 Azken hatsaren marruman Jaun Goikoaren Gogoa.

Ilunbe, hedoi, burrunba...horra azken hil-ikara;
 Horra kurutze gainetik azken hatsaren orroa;
 Oihal, harrokak urratuz trumilka joaki lurrera,
 Lur lohitsuana sartzeko Jaun Goikoaren Gogoa.

* * *

Mendetan barna badoa, iduri haize-galerna,
 Ahalgez eta oinazez urtu hil horren hil-hatsa,
 Haizatzen baitu Legea denak estekan zauzkana
 Eta mundurat ufatzen zeruetako Ametsa.

Herriz-herri da zabaltzen, ogi ontuak bezala,
 Belaunak eta buruak bihotz-indarraz ukurtuz,
 Gizalde uhain nasaier betetzen diozkatela
 Bihotz-bularrak gaindika hatsez, ametsez eta suz.

Harek du, harek lohitik dena altxatzen zerura;
 Harek dagoka gorarik sineste-dunen burua.
 Harek dabila barnetik mende batetik bertzera
 Arimen eta munduen amodizko kantua.

Kantu gaitz hortan ozenki otoitzean bat eginak,
 Itsas, oihanen marrumak, hasdun guzien hasgorak,
 Gizonen otoitz oihuak, sailduen auhen arinak
 Jaun-Goikoraino doatza hil horren auhen suharrak.

Auhen hura da, alainan, jendeen kolpe, azote,
 Aztapar, herra, truferi nausituaren Gogoa
 Hura bizien bizia, hura bai norbeit..., nor ote?
 Betieretik bizi den zeruetako Jainkoa.

26-11-44

MAYI...

*bere arreba Begi-urdin
ezkongai zela erraterat jin ondoan*

Oi ene bihotzak ontu euskal-lore maitea,
Zerurat zabal zaudena, euskal gozoz betea...

Ttipidanik zoin dugun bat zuk eta nik bihotza!
Pil pil berek xoratuak urtez urte gabiltza.
Ttipidanik zoin dugun bat zuk eta nik bihotza!

Zer irriak, zer jauziak nere ñiñi-ohean!
Ezkilak entzun orduko gu hasten ginenean
Dilin-dalan, dilin-dalan nere ñiñi-ohean.

Gure urriki-otoitzak paisolaren azpian
Ximist karrasken arteko haur-piai lazgarrian,
Elgarri tinki josiak paisolaren azpian.

Ttipidanik zoin dugun bat zuk eta nik bihotza!
Pil pil berek xoratuak urtez urte gabilza.
Ttipidanik zoin dugun bat zuk eta nik bihotza!

Zoin duten elgar aditzen gure begi urdinek!
Behexi gaitu ondikotz! bizitze hilkor hunek:
So bera dute beti gure begi urdinek!

Luzaz gaude amets-kantuz etortzen zarenetan;
Eta, Jainkoan galdu ni utzirik gain huntan,
Behakoa lano zoazi urruntzen zarenetan.

Ttipidanik zoin dugun bat zuk eta nik bihotza!
Pil pil berek xoratuak urtez urte gabilza.
Ttipidanik zoin dugun bat eta nik bihotza!

* * *

Oi nere bihotzak ontu euskal-lore maitea,
Zerurat zabal zaudena euskal-gozo betea...

* * *

Agertu dela, diozu, guk amestu bihotza;
Dena amodio-pindar, dena zeru-ihintza,
Agertu dela, diozu, guk amestu bihotza;

Elgar xoraturik zauzte zu eta bertze hura.
Jin dakizun zer otoitzak egin ditut zerura.
Eta doatsu bazoazte zu eta bertze hura.

Zoazte, bai, zoazte biak bat, amodioz ur zaizte.
Izar-zeru zabalerat zirimolan joan arte.
Jaun-Goikoan zoratuak amodioz ur zaizte.

Agertu dela, diozu, guk amestu bihotza;
Dena amodio-pindar, dena zeru-ihintza,
Agertu dela, diozu, guk amestu bihotza;

Eta nik, zertako ote? nigar egin dut, nigar.
«Magnifikat» nuelarik kantari hasi behar,
Bihotz-minez, zorionez nigar egin dut nigar.

Hara! maite hura maitez, nigar-kantuz nauzula:
Zure ta nere bihotza pil pil berak dabila:
Maiteki zain dagozue nere fraide itzala...

* * *

Ez egin niri begi beltz, larderi eta oiuhu:
Euskal-loerik lorena hortako dudan ontu?
Arbasoak niri, otoi, ez egin hola oiuhu!

Barka zadazue, barka, sobera dut, bai, ontu.
Zoakonik ez du Jaunak urrun baizik aurkitu.
Goi-ametsez eta zeruz sobera dut, bai, ontu.

Arbasoak, niri otoi ez egin hola oihu!

Oi zu Jainkoak hautatu gazte bihotz zabala.
Zurekin zoriontsu besoz-beso doala,
Goi-amorez bete duzun gazte bihotz zabala.

Tinki zaizten arimaz bat, ikas doi bat Euskara,
Lorearen fuña eta arima bat den hura.
Euskal-gozoz goxa zaizten ikas doi bat Euskara.

Biak elgarren ariman barneraino sar zaizte.
Elgar barnago iduri, elgar barnago maite.
Amodioz-amodio Jainkoraino hel zaite.

Oi zu Jainkoak hautatu gazte bihotz zabala,
Maite zaitut jada, maite, harek maite bezala.
Agur, orai anai garen gazte bihotz zabala.

Zuek biek han, nik hemen, maita dezagun, maita;
Eta Maitasun osoa zuek egin, nik kanta:
Bertzen bizi hartaraino maita dezagun, maita.

Eta gorets eta beha eta sutan gutara,
Betierez-betiere munduetarik gora,
Betiko Amodio sortzen duen Jaun Hura.

25-1-45

AZKEN ORENA

Aspaldi dute ahantzi haren izena:
Nork daki ere munduan orai haren izana,
Eta huna jina dela haren azken oreña.

Zerumeak bi lerrotan gelarat heldu zaizko,
Begiak zeru-ameska, gau-hegalak soineko,
Anaiaren azken hatsa otoitzez apaintzeko.

Bere bizi hoin luzea joan du ixil ixila,
Gau eta egunaz ariz Jainko Jaunaren bila
Eta huna gaur berean agertuok zaiola.

Gaztedanik hortarako guziak utzi ditu
Egun oroz garbiago otoizka du bilatu
Eta barneko begiez aspaldian sumatu.

Lurkeriez gabetu da, bere buruaz ere:
Ezaunik ez du geiago, hilak direnen pare:
Bainan harentzat guziak haren anaiak dire.

Betiko amodioa gau egun alatu du,
Bere bihotzetik nahiz muga guziak kendu:
Jainkoaren zabalerat zaio zabal-zabaldur...

Ezin gehiago egonez bere gorputz hertsian,
Sartzerat doa betiko, baketsu ta lorian,
Hemen ilunpean hasi sekulako bizian.

Begiak hetsirik dago Jaunaren aintzinean,
Zerurat kartsuki doan anaien otoitzean,
Arima ezti-eztiki Jainkoraino urtzean.

* * *

Hil da bakean. Gaua da. Eta haren gorputza,
Bi eskuak juntatuak, ohe gainean datza,
Hil soineko duelarik zerume jauntzi beltza.

Zenbat aldiz, musukatuz eman du jauntzi hori,
Anaiekin airatzeko otoitz-kantuz Jaunari
Ala sutan ibiltzeko jendetan predikari!

Hor da, airaldiz ase hegaztin bat bezala:
Hegal kartsu hoik bilduak, hor ezindurik hila,
Begotartean atxikiz zoraldien itzala.

10-2-45

AMATTO BIHOTZ ZABALA

Bortz haurride:

*Lehena garlan hila, bertze bi etxetik kanpo bizi,
laugarrena fraide, bortzgarrena komenturat abian*

Amatto bihotz zabala, oi zure bihotz hori,
Zure bortz haurren bihotzen bortz minez dena zauri,
Gogoan dut gaupe huntan, oi zure bihotz hori.
Eta Jauna otoizten dut gozoz nigarka ari.

Hain duzu neurigabea eta ezti gozoa,
Hain zabalik ez baita deus baizik eta Jainkoa.
Hari beha nago, beha, ezin asez gogoia,
Amodioz, zeru-gozoz eta eztiz zoroa.

Ene bihotz barne huntan nik dudan on guzia
Zuk dautazu sortzez ala haurrean ixuria.
Urdin-urdin eta amets dut nola zuk begia.
Ai! banu, ama, zuk duzun bihotzaren ezta!

Hara, amatto nerea, hau bizitze dorpea!
Nahi-t'ez barreatua zuk ontu ohantzea.
Hara bakotxak hartzean gure bizi bidea,
Bortz puxketan zure bihotz bortzen maitez betea.

Puxketan duzu gu gatik betikotzat odoltsu;
Eta zuk fedez onartzen, izan gaiten dohatsu.
Belauniko nauzu, Ama, oro nigar eta su:
Jainkoz betea zare ta...Hura bezein amultsu.

* * *

Bagoazi gu zu utziz, Amatto gaixoa,
Bainan ezin ahantziz haur etxe xokoa,
Hango afal-ondoan goxoen goxoa
Eta nigarrez bete zure behakoa.

Ai! itzul ahal banitz gauez-gau etxera,
Zurekin egiteko, zurekin, baxera!...

Atetik nindagoke doi bat xeletaka;
Gero aiko nitzaitzu ahapetik deika,
Eta irriz jauziko...elgarri besarka!

Aitarekin emanik zerbeit errepika,
Lehenago bezala, zuk garbi, nik xuka,
Biek egine dugu baxera otoizka.

Ai! itzul ahal banintz gauez-gau etxera,
Zurekin egiteko, zurekin, baxera!...

Aita, ezti amari bere bihotzmina;
Ahalaz goxa zazu, ez dadin una,
Goxa plazer egiten higatu zaitzuna...

Ezti ba zure mina, eztituz harena;
Orroit Jaunari buruz sutu gaituena,
Zure odol kartsuak dugula emana.

Ai! itzul ahal banintz gauez-gau etxera,
Zurekin egiteko, zurekin, baxera!...

Amari hurbil zauden anai dohatsua,
Gure amodioaz bihotza hantua,
Emozu maiz kartsuki bortz haurren musua.

Xuka zozu, fereka, matel dolutsua;
Pitz haren irriñoa: pitz etxe hustua;
Pitz andreño baten ta haurñoen kantua.

Ai! itzul ahal banintz gauez-gau etxera,
Zurekin egiteko, zurekin, baxera!...

Joan gare, gu, zu utziz, Amatto gaixoa,
Bainan ezin ahantziz haur etxe-xokoa,

Hango afal-ondoan goxoen goxoa,
Eta nigarrez bete zure behakoa...

* * *

Oherat gabe, gaupean eta ixil ixila
Mudu bana emaiteko bazoazi gelaz-gela;
Eta hara, gaixo Ama! lehenago bezala,
Ohetan ez buruñorik, ez xurrungik ez dela!

Zure gela ilunean ilun sartzen zare zu,
Eta hor ezin lokartuz griñak jiten zaizkitzu...
Lo egizu, lo, amatto, ez izan ba hoin kexu:
Zureak zuri ameska aspaldi lo dituzu.

Zureak gaituzu beti, joanik ere hoin urrun.
Bazinaki urtez-urte nola zaintzen gaituzun,
Etsitzera goazilarik nola senditzen dugun
Zure behako urdina guri so, gure lagun!

Zure begiek urrundik zaintzen, pizten gaituzte,
Hain ditutzu zeru-argi, ezti ta garbiz bete!
Hets begi hoik, lokar eta ametsez xora zite,
Ni zure Xan gau-otoizka kantuz aditu arte.

Kantuz ditut zure griñak eskaintzen Jainkoari,
Zure zeruko loriaz jada nigarka ari.
Amatto bihotz zabala, oi zure bihotz hori,
Zure bortz haurren bihotzen bortz minez dena zauri!

Ez ote dauku emanen, zure nigarren sari,
Jaunak emanen, oi Ama, zuri eta bortzeri,
Betiere egoitea, zure bortz minen sari,
Zure bihotz Zerutan amodioz kantari?

ENE KURUTZE GORRI

*Apeztasunerat heltzer eta...
soldado altxatua*

Jendez jende goiz arrats burrunban nabila.
Nun zaitut ene gela, ene fraide-gela,
Ene kurutze gorri hoin beso zabala?

Oi kurutze gorria, ene sutzailea,
Ene azken nigarren lekuko maitea,
Zoin gostuz nindaukezun belauniko beha!

Garrasiz, ohopaldiz gaindika asea,
Lohi hautarik nago zero-alde beha:
Jauna, ukatu duzun lehengo fraidea...

Zurea nintzen-eta, zure osoki,
Gain hartan gau egunaz kantari egoki;
Eta munduak tanpez hartu nau salbaiki.

Nun zaitut ene gela, ene fraide-gela,
Ene kurutze gorri hoin beso zabala?

Zeru-ametsetarik lohirat aurtikiz,
Ez nauk ez, mundu beltza, hustu goiko argiz;
Indar oroz niagok hire gatik irriz.

Bai, irriz, Jauna, irriz, bihotz nigarrez;
Irriz, nitan gelditu zorion-pindarrez,
Gure soldado gela zerutu beharrez.

Nun zaitut ene gela, ene fraide-gela,
Ene kurutze gorri hoin beso zabala?

* * *

Oi kurutze gorria, ene sutzailea,
Ene azken nigarren lekuko maitea,
Zoin gostuz nindaukezun belauniko beha!

Idronen, 14-5-45

EZ NAIZ...

*Idronen,
Larre zilo batean*

Ez naiz gehiago
Ez naiz ere «ni»
Oro nitzaitzu eskaini.

Behingotz nago
zure zurea,
Zeruetako maitea.

Zu naiz betiko
Guzi guzia
Zu zaitut nere bizia.

Betiereko
Zu naiz, Jainkoa,
Zu Bozkario osoa.

16-5-45

III. MUNDUARI NAUSI

*Hor, denak anai, aurki dezagun nihun ez daiten loria
Zatozte kantuz, zatozte bozik, ekar zuen su guzia,
Eta toki hau deituko dute: Euskaldun zeru-mendia!*
(Jainko-bilari)

ENE JENOFA BEGI-BELTZ

Ene Jenofa begi beltz,
 Arima barne-barneko ene arreba ttikia,
 Ene Jenofa begi beltz, argi-hasteko irria,
 Ez ahal zaude nigarrez?

Hain ziren zure begiak
 Haurretik geroz eztitu.
 Hain ginen ere bi-biak
 Goi-amodioz amestu!

Elgar uzteko kantuan
 Azken goizeko musuan,
 Busti dauzkigu bihotzak
 Nigar beroen ihintzak.

Ene Jenofa begi beltz,
 Hain baita goxo otoitza, nigar-ihintzez bustia
 Ene Jenofa begi beltz, ene arreba ttikia,
 Egon lasaiki nigarrez!

Altxa, zerurat begiak,
 Nigar pindarrez bustiak,
 —Oi, Arbonako pentzetan lore-nigarren pullita!—
 Altxa zerurat begiak,
 Iduzkiaren argiak,
 Su ditzan eta Jainkoza:

Gauden gau-egun zerura
 Amets bereri begira:
 —Gauerakoan loreak histuko dire guziak—
 gauden gau-egun zerura
 Zabal gaitezen bi-biak
 Betiereko argira...

Ene Jenofa begi beltz,
 Arima barne barneko ere arreba ttikia,
 Ene Jenofa begi beltz, nork asma gure loria?
 Gauden zorion nigarrez...

AMATU

*Arreba begi-urdin
 amatu*

Begiak zeruz eta bazterrez
 Gauerakoan aserik,
 Egon nitzaitzu, Mayi, nigarrez
 Lilluragarriz urturik.

Itsas-mendien azken dirdira
 Lur-kantuekin batean
 Nitán xortaka nigartu dira,
 Eguna izarñotzean...

Gau-hegaletan gogoa joana
 Ez dakit nungo lanora,
 Soinu-ke ala amets egina,
 Ni *zu*-tzen naizen hartara...

Barnean lurren pil pil gozoa,
 Egon naiz egon otoizka,
 Zure haurñoa, gure haurñoa
 Nitán sendituz pilpika.

* * *

Bere barnean haurño bat sendi
 Bere biziaz bizia!
 Bere barnean bihotz bat adi
 Bere bihotzak hazia!

Ai! asmatzeko holako boza
 Behar zen segur Jainkoa...
 Ai! egiteko holako gauza
 Behar zen Amodioa...

Eskerrak beti-ta betiere
 Esker zoroak Jaunari.
 Itsas-irrintzin, Ortzadar-lore
 Zuen bi bihotz maiteri.

Maitez baitira maitez zabaldu
 Jaun Goiko bihotz hartara,
 Eta hara nun heldu den heldu
 Amestu dugun haur hura...

* * *

Oi amodio amodioa.
 Haurtzen zarena ametan,
 Zure Jainkozko indar gozoa
 Irakitan dut ni baitan!

Zure egarriz hara lau urte
 Denez nagola hustua...
 Euskal-arimak ni baitan daude
 Ni baitan dago mundua.

Oi amodio amodioa,
 Hire min gozoz ez nauke!
 Egin nauk eta, nola Jainkoa,
 Ni biziaren sortzaile.

27-11-45

AITATXI

*Osaba eta aitatxi zuen
 fraide xahar bat hil*

Zuk ninduzun bataioan besotan atxiki.
 Zuk ninduzun Jainkoari eman amultsuki.
 Bihotz hunek zer dautzun zor, Aitatxi, balaki!

Ez dautazu nehoiz egin prediku handirik:
 Otoitz kartsuz nauzu ontu guzien ixilik,
 Jainkoraino erakarritz, zora-bidetarik.

Zure apez-bisaiaren ximur lañoeri
 Begiratz zait hurrean gogoratu niri
 Noizbeit saindu izaitea eta zu iduri,
 Oi ene Aitatxi!

* * *

Zoin zen urdin, zoin garbia zure behakoa:
 Guzietan zen zuretzat pilpitzen Jainkoa,
 Guzietan Haren bihotz neurrigabekoa.

Bainan zoin zen galernatzen ikusiz gaizkia:
 Bekatua hain zinaukan ikaragarria...
 Nor nahitan sumaturi, zure larderia!

Zoi zen tanpez begi hori goxatzen, argitzen,
 Elgarri so ginelarik ixilik agurtzen;
 Zure bihotz gorde hura hain xamurra baitzen,
 Oi ene Aitatxi!

* * *

Azken aste ilun hartan zaitut ezagutu,
 «Agur Mari» kartsu hoiien kantuñoak baitu
 Zure barne saindu hura ni baitara urtu.

«Zer duzu ba, hola pleinuz? zer nahi, Aitatxi?»
 «Jainkoaren amodio!» duzu ihardetsi,
 Amodioz hatsantua behatuz Jesusi.

Arrats batez hitzik gabe, ez lazturik ere,
 Aldarean suak urtu xirioen pare,
 Otoitzean nindagola, extiki hil zare,
 Oi ene Aitatxi!

* * *

Zurea zen gorputz hori ereman dautate,
 Hartaz-eta baininduzun behatzen ta maite...
 Haitz handien pean dago berritz piztu arte.

Ai! nigarrez nagokizu nola haur gaixo bat.
 Zenbat nauzun zuk maitatu, jakin banu zenbat!
 Zuri esker bainaiz igan Aldare saindurat.

Ai! nigarrez nagokizu doluz eta...gozoz!
 Hain da gozo, bihotz minez eta amodioz,
 Zeru-alde oihutzea, han zaudenaz geroz:
 Oi ene Aitatxi!

15-12-45

JAMATIT, BEHAKO BELTZ...

Anai beneditano baten botu-egunean

Jamatit, behako beltz, behako zabala,
 Jainko Jaunaren maitez, hara guk bezala
 Belokek lur huni gaur josi zarella...

Anaiekin eginez lan, otoitz ta kantu,
 Ai! nola behar zaren hil arte saindutu
 Eta kurutzearen gozoaz gozatu!

Jamatit behako beltz, behako zabala,
 Bazinuke aski kar, Jesusek bezala,
 Urririk ixurtzeko bertzentzat odola.

Ixur ba egun oroz zure izerdia
 Eta, besainka botaz otoitzen hazia,
 Xorta-xortaka eman osoki bizia.

1-1-46

GAUPE HOTZ HUNTAN...

Zeruko Maiteari

Gaupe hotz huntan aspaldi beha nagozu, maitea,
Ez zaitanez argituko hoin maite begitartea.

Ilundu arte aitu naiz begien garbiz urdintzen,
Zure begiak neretan maitez ur ahal ditezen.
Egun guzia aitu naiz ene gogo ta bihotzen,
Barnago ziten nitara, zuri pentsatuz zabaltzen.

Gaupe hotz huntan aspaldi beha nagozu, maitea,
Ez zaitanez argituko hoin maite begitartea.

Urrats bat ala hasño bat nunbeitik entzun orduko,
Ene bihotz hustuari pil pil gaitzak pizten zaizko.
Ager zakizkit, Maitea, ene zeruz xoratzeko,
Ager ba, elgarri mintzo gauden behakoz behako.

Ene auhen amultsuak, adi-zkitzu ba, maitea,
Irriz argi dakitala hoin maite begitartea.

Arrats apal apalean heldu zare ezindua,
Bihotz orotan jasanik bizitze hunen gudua.
Heldu zare herrestaka, odolztua, erraustua,
Ez duenez nehork pleinuz entzunen zure pleinua.

Hemen nauzu hatsantua: nun ote zaude gordea?
Hemen nagozu, Maitea, maitez nigarka zu beha.

Zato eta zure minez gaiten biak luze mintza;
Ene bihotzak bederen zure minak goxa bitza,
Pixtu-eta has dezazun gauetako gudu beltza,
Nunbetik kantuz entzunez zure maite hunen boza...

Hara han zure urratsa, zure hasperen luzea.
Ai! hor zaitut hor, Maitea, errauts oinazez betea.

* * *

Behazue, zelaizarrak, zer bizitzea, zer boza;
Bihotz huntaz goxatzea Kristo Jaunaren bihotza!

JAINKO-BILARI

Aita Bastres Senpertarrari

Lazkaon dago, Aralar zolan, euskal-lurrean etzana,
Euskal-ametsik den zabalena asmatu duen gizona...
Nork daki orai Euskal-Herrian, nork daki haren izena?

Ez ote duk ba nehoiz aditu, Euskal-Herriko jendea,
Nundik hoin bero dukan arima, nundik hoin azkar fedea,
Nundik ez zaikan hiri nausitu oraiko gezur-mendea?

Hain laket baituk supazterretan zer nahi kondan aitzea,
Ez ote duk ba sutzen ikusi xaharren begitartea
Gazter aipatuz gizon gaitz horren ihurzurizko elea?

Haren mintzoak, haren besoak, haren behako kartsuak
Frangotan ditek ikararazi hire elizen murrak,
Nola galernak oihan kaskoak, ukur-araziz buruak...

Entzun gaupetik, euskal-jendea, entzun gaur hire Arima:
Zerk ote hola traberu nausi mendetan barna herama?
Entzun, han, Aiten boz eta karrak, iduri itsas-marruma...

Entzun Axular eta erretor saindu guzien ostea
Eta gain hautan moldatu hauen mendez mendeko jendea,
Entzun gaupetik su-deiadarka Bastidarreko Semea:

«Euskal-Herriko gazte beroak, euskal-bihotzek sortuak,
Mendi harrokak bezein tematsu, tirainak bezein zaluak,
Argi hasteko herdoi gorriak bezein arrai ta kartsuak.

Euskal-Herriko gazte maiteak, euskal-lurraren lorea,
Nundik duzue zuen barnean duzuen erre-gosea,
Nundik amestu, diru-egarriz, herritik kanpo joatea?

Hirirat edo itsasoz harat bihotza amets bazoazte.
Bazoazte eta zenbat, ondikotz! han ilun hilen zarezte,
Oro galdurik: diru, zorion, gizontasun ta sineste...

Ai, urrutirat so dauden Orhi, Artaburu eta Larrunak
Eta gazteak jada milaka ereman itsas-uhainak
Mintza balaite, guri salatuz zer egin diren geienak!

Zenbat amaso dauden aiduru...Ai balakite gaixoek!
Zertako bada joan zaizkiote etxeko- seme zoro hek,
Beretu nahiz urre dioten ifernu pindar horiek?

Euskal-Herriko gazte maiteak, Jaunak dena suz eginak,
Ene ahotik entzun auhenez euskal-lurraren auhenak,
Beha, iturri eta ibaika, zer nigarrak doazkonak...

Jaunak barnea egin dautzute itsas-mendi hauk bezala
Eta hara nun mundu guzian deus zuetaz gai ez dela.
Zerk ase ote ala nork bete zuen bihotzen zabala?

* * *

Zatozte! Nik dut, bai nik dut egun zuen barnea aseko.
Nik dautzuetet bila zoazten zorion hartaz beteko.
Eskuko daukat zuen Amets, huna mendi hauk lekuko.

Zatozte eta ene ondotik igan euskal-gain hartara.
Goazen denak bat, airos harturik aitzurra eta aizkora:
Ken lur hortarik harri-laparrak, zuhaitz erroak atera.

Zatozte kantuz, zatozte bozik, ekar zuen su guzia,
Hor, denak anai, aurki dezagun nihun ez daiten loria
Eta toki hau deituko dute: Euskaldun zeru-mendial!

Zuen odolak jitez behar du borroka eta gudua:
Nahiko gudu izanen dugu, garraituz gure burua
Eta gain huni tirain-orroaz oldartuko den mundua.

Zuen gogoak, ezin asea, ez du jasaiten mugarik:
Lurreko itzal haukien orde, huna ba huna nasairik
Ezin amestu goiko izaite neurri-gabeko hetarik.

Igan ba eta, besoz-beso hel, lanoez harat behaka,
Hor asetzeko, hor zoratzeko gogo-ta bihotz beteka;
Lurkeriz arin, gutarik libro, hel gaiten eta hor finka,

Lurra aitzurtuz, elgar maitatuz, goian alatur gogoa,
Zorion-sutan aurki dezagun aurki gozoen gozoa:
Diren guzien iturburu den betiereko Jainkoa.

* * *

Oi Belokeko gain dohatsua, nehork ez jakin gainttoa,
Mendiak oro baino gorago duzu gaurgoiti kaskoa,
Zure larrerat urtu delakotz Jaun Goikoaren Gogoa.

Zure alorren zirrimarreri urrundik beha egoki,
Laborariet jakinen dute nolaz lan egin jainkozki
Eta zer gisaz beren lurraten bai zeru eta boz aurki.

Gau eta egun joanen baitzaitzu zerurat euskal-otoitza,
zu zare orai hortxet izanen euskal-lurraren bihotza,
Zu mendez-mende euskal-arima zainduko duen arkaitza.

Hor, euskal-mugan geldi-araziz ipar-aize hilgarria,
Ez duzu hemen sartzen utziko gezurra eta lohia,
Zuk, zerurako galernen pean gizalde hunen argia.

Agur, Beloke, Euskal-Herriko Golgota-mendi saildua,
Zenbatek dute zutan eginen bihotz-eskaintz kartsua,
Zutan jasanen, zorion-pleinuz, amodiozko Pairua.

Kristoren pare, Kristoren maitez, euskal-bihotzik maitenak,
Behin betiko izaite osoz, Jainko baitan bat eginak,
Kantuz dituzte lurreratuko gauez-gau zeru-uhainak.

Agur, Beloke gain dohatsua, fede histuen pizgarri,
Osteka zaitzu jendea jinen kar eta bakez egarri,
Zuri gaindika baitoakizu goiko Bizia iturri.

Zure kaskorat iganak eta zure uretan aseak,
Biziko dire hiltzen ikusiz erresumak ta mendeak
Eta suntsitzen irrika zauden mundutar fedegabeak.

Diren guziak Jaunak garrazki suaz frogatu ondoan,
Hek, oso garbi, mundu guzien hautsak, errautsak oinpean,
Jaun-Goikoraino iganen dire zorion oso-osoan,
Urrezko hedoi artalden pare iduzkiaren jitean...

Goraipa-zue, itsas mendiak eta zelaiaik,
goraipa-zue Jainkoa!
Goraipa-zue, iturburuak eta ibaiak,
goraipa-zue Jainkoa!
Goraipa-zue, izar, iduzki eta hedoiak,
goraipa-zue Jainkoa!
Bai eta gorets eta goraltxa beti, orotan
eta menderen mendetan...

Ez ginen eta... —zuri, Jainkoa, ospe, goresmen, esker ta kantu—
Hara nun garen Euskal-Lurretik goi-argiraino loratu...
Ez ginen eta... —zuri, Jainkoa, ospe, goresmen, esker ta kantu—
Hara nun garen beti-betiko zuri so behar zoratu...

Goraipa-zue, zeruak eta zeruko bazter zoratzaileak,
goraipa-zue Jainkoa!
Goraipa-zue, denez gabetuz Mundu berrirat igan jendeak,
goraipa-zue Jainkoa!
Goraipa-zue hedoiez-hedoi lorios heldu euskaldun Jainko
Semeak,
goraipa-zue, goraipa-zagun Jainkoa!
Bai eta gorets eta goraltxa beti, orotan
eta menderen mendetan!

* * *

Lazkaon dago, Aralar zolan, euskal-lurrean etzana,
Bi zurtxurien artean eta ibai hegjan emana,
Euskal-ametsik den zabalena asmatu duen gizona.

* * *

Hartu nau tanpez, orai lau urte, haren euskaldun-sukarrak:
Joan naiz gainez-gain ea nun ziren sutu zituen bazterrak,
Ea nola pitz herra-galernak handik ufatu su garrak.

Igan naiz, eta gain saindu hortan, nuen lehiak beteak,
Bihotza amets, begia bero, aurkitu ditut gazteak
Otoitz-ameska aitzurtzen ari, nola lehengo fraideak.

Zeru-min beraz minez daudenen batetaratzte gozoa!...
Denek bat lantuz lur zerutu hoik eta otoiztuz Jainkoa,
Kartsuki dugu bila bilatzen Aintzinekoen Gogoa.

Batek pil-pil bat, bertzeak hats bat, bertzeak aldiz pindarrak,
Xorta-xortaka biltzen ditugu hek utzi amets ondarrak.
Ai! baginitu hauen pizgarri Lazkaon dauden hezurak:

Oi Lazkaoko fraide anaiak, idek ba hobi ziloa
Eta sistuka, zirimolaka iduri aize-hegoa
Mendiz haunditik etor bekigu, etor, haren hats beroa.

Sistu-galernan etxen barnea daldararaziz doala.
Zelaiez-zelai furfuriaka, zuhaitz ostoak bezala,
Gazte bihotzak har, susta eta hunat airaraz ditzala.

Zirimirolan, furfurifian eta gaineri fereka,
Oro sustatuz iragan beza zonbeit garaztar erreka,
Orro burrunban hel bekigu, hel, bildu su-gaier ufaka.

Eta, gurekin kantuz jeikirik zelaitar jende guzia,
Euskal-Lurretik izarretarat —hau loriaren loria—
Gauzez-gau zaiku berritz iganen goiko suaren Argia,
Euskal-zainetan burrustan sartuz betiereko bizia...

* * *

Oi Jainko-bilaren sugar zoraleak,
Igan, igan arinki, ere ilunbeak.
Guziak argi ditzan zeruko bakeak
Igan, igan airoski, pitz euskal-jendeak.

Bazter guzietarik zueri begira
Zorion-dantzan joaki izarren aldera,
Begiak oro beite boz eta lillura,
Urretik diton libra, lohitek atera.

Dantza-mantzari altxa zuen su-besoak,
Zirimirolan eskain euskal-ke gozoak,
Euskal-jende guzien arima beroak
Noizbeit hurrupa ditzan zeruko Jainkoak.

Zirimiro mirolan hau dantza! hau boza!
Aize-hego gauetan mendez-mende dantza;
Eta, zueri beha, lurak ikus beza
Gain huntan daitekela Jaun-Goikoa goza.

*Oi fraide ixilaren bizitze gozoa,
Jadanik baitu harek gozatzen Jainkoa!
Bihotza libro eta zeruan gogoa,
Lurra bozik aitzurtuz zeru alde doa.*

*Amodioz barnea hain baitu zabala
Eta mugarik gabe Jainkoak bezala,
Jaunarekin mundua harek derabila
Otoitzean eginez bere lan ixila.*

*Oi Jainko bilarien gaintto dohatsua,
Zerurat igor beti euskal dei kartsua.
Euskal-jender, Beloke, zabal-zak zerua,
Bazter orotan piztuz Jainkorako sua.*

BORTZ URTE...

«Errobi» euskal-anaia itzalean...

Bortz urte gaur ginela ametsetan ari,
Euskal-iluntze batez gainetan kantari...
Bortz urte gaur ginela elgarrekin ari
Maitez beha ta beha Euskal-Herriari.

Aiten itsas-odolak biak bat eginak,
Ai, Haltsu gain hartako gure irrintzinak!
Bainan nor da xutitu, salbu mendi-gainak?
Guziak lo baitzauzkan kaskoinzale minak.

Orduan zuk eta nik egin ginuen
Herria ez uzteko bere nahiz hiltze;
Eta Jainko-mendirat ni sutan joan nintzen
Oro dabilzkan Hura gu alde dadien.

Zu aldiz, nola dagon tirainer harroka,
Egon zare zelaian gaitzari gogorka.
Zu egon zare, nola tirainer harroka,
Kanpotar ausarteri irri-karkailaka!...

* * *

Jautsi naiz atzo eta...preso omen zaude...
Bai, euskaldun bihotzak piztuko dirade
Badirenaz geroztik, preso ala fraide,
Pairatzen dakitenak Herriaren alde.

ILOBAÑO

Begi urdini seme bat sortu

Ilobaño begi urdin
Ene ametsek sortua,
Ilobaño bihotz arin,
Entzun Ottoren kantua.

Euskal-soinuz doakizu
Ene arima urtua;
Eta soinuz sendi zazu
Ottoren lehen musua.

Ez zinen-ta-jada nuen
Ezautzen zure bihotza,
Hain zitzaitan usu galtzen
Zuri amesten otoitza.

Zoin kartsuki ari nintzen
Moldarzen zure bihotza,
Eta sutzen ta maitatzen
Ni, zure Otto apeza.

Ilobaño maiteñoa,
Xurru-xurrungan lo ari,
Ilobaño so lañoa,
Loloan pentsa Ottori.

Ene ttiki-ttikiñoa,
Osoki Otto iduri,
Zato fite, maiteñoa,
Eta pott eman Ottori.

17-7-46

SEI GAZTE

Sei gazte bihotz bero
Sei gazte
Bazizte
Gain huntarat airoski iganak.
Hautsirik estekak, trabak eta oro,
Sei gazte Jainkoari osoki emanak...

Zoin eder den, zoin sustagarri
Seien ikustea
Lurreko anaien maitez Jainkoratze ari,
Zoin eder den ikustea
Zuen eskaintza osoa,
Zuen goiz-argi begitartea!

Hoin da, bai, eder hori
Hoin sustagarri
Nun hedoi-artetik
Xoragarriz xoraturik
Beha baitago Jainkoa
Jainko betierekoa,
Xoragarriz, sustagarriz, maitagarriz
Xoraturik,
Euskal-gain huntan ikusiz
Sei gazte begiz hoin argi, barnez hoin bero
Airos ta lorios iganak,
Hautsirik estekak, utzirik trabak, atseginak
Ontasunak eta oro.

Sei gazte
Gain huntarat iganak
Jainkoari oso osoki emanak
Haren maitatzeko,
Haren bilatzeko,
Amodioz urtuak zeruratu arte.

15-8-46

NUN HABIL ORAI?...

Etxahun!
Izen bero, izen ilun...

Nun habil orai, Etxaun, zoin bidetan kantuz,
Hire pertsuño minkorrek jender karkailatuz?

Hire bihotz kartsu eta zabalegi hori
Bidetan ote deramak zarrapo ta zauri?

Herrestan ote haiz beti beilaz beila joaki,
Ezpain zimurak irri, barnea urriki?

Ez ote ditek geihago, ontsa bazkaldurik,
Kikera zolan kausitzen hire trufa txarrik?

Etxahun!
Izen bero, izen ilun...
Etxahun!

Xiberotarrak hastean jauzi errabian
Ez ote haiz hor kantari dantzaren erdian?

Elizen hiru dorreak ari direnetan,
Euskaldun zintzurren bortxaz, kantu daldaretan,

Ez ote haiz hor, Etxaun, bozek airatua,
Zerurat eskaintzen ari euskaldun kantua?

Hor haiz ote aize luzek, gau-intzirak lagun,
Gauetz-gau diotelarik: Etxaun, Etxaun...?

Hor ere Etxaun baten deiadar beroa
Guziak pizten aitzean: «Agur, Ziberoa...»?

Etxaun!
Izen bero, izen ilun...
Etxaun!

Hi bezein pertsularirik ez duk orai nihun...
Bergia ortzi ta ximixt, jeiki ba Etxaun.

Badituk bai noiz edo noiz xutitzen direnak
Eta arno-sukarreen pertsutan dauzinak,

Bainan hik bertze sukarrik, bertze surik huen:
Minez, maitez, errabiaz hintzen hi pertsutzen.

Ai, iragan, inarrosiz euskal-lur hoztua;
Haugi nola gau-itzala, nola hil-zeinua...

Etxaun!
Izen bero, izen ilun...
Etxaun!

Entzun beza nork edo nork, hire deia, entzun;
Eta gora egin bezo pertsuka oihartzun.

Euskal-minak eta suak hezurretan jana,
Jalgi bedi oihutzeko bihotzen auhena.

Hezur ta larru doala kantuz eta eske,
Munduko bidetan bilduz jende trufa merke.

Bai, doala, bidez-bide eta beilaz beila,
Euskal-anaien amorez Jainkoaren bila...

1-9-46

HELDU ZAIKUNARI

*Ama Birjina bazterrez bazter
zabilan urte hartan*

Bidez-bide zabilta,
Bidez eta mendiz,
Erregintsu eta xuri,
Argi-hastea iduri.
Bidez-bide zabilta,
Jainkorat itzul-araziz
Jende osteen bihotza.

Bazabiltza herriz herri
Jende uhainen artean,
Lohi, nigar-itsasoan:
Eta guziak
Dohakabe guzien bihotz, begiak,
Heldu zaizkitzu kantari;
Kantari eta eskuak
Zu alderat luzatuak;
Ezautzen baitute
Agurtzen eta maitez maite
Beren Arreba, arrebarik arrebera...
Hek bezala iragan zarena
Ihes-bidetan, odol-bidetan
Nigarka, auhenka
Eta herrestan,
Nigarka, hipaka.
Bethlehem ta Golgothan...
Beren arrebarik arrebera
Bide beltzetan, lohi beretan
Osoki garbi iragana...
Eta zu erregintsu ta xuri,
Argi-hastea iduri,
Bazabiltza iduzkituz
Jainkoz, garbiz eta zeruz,

Iduzkituz guziak,
Dohakabe beltzenen bihotz, begiak.

* * *

Hara jada hara
Euskal-muga gainetan
Larre-bide zurpailetan
Zure zorion-dirdira.
Hara: heldu zare
Goiz-argien pare,
Eta Sokorritik, Beloketik,
Olandoitik,
Mendi zintzur orotarik,

Agurka eta deika
Ari zaitzu lohiz, minez beterik,
Agurka eta hil-oihuka
Euskaldun-arima:

Zato laster, zato, Ama!
Senda gaitzazu, unki ta zora.
Diru-errabitik,
Plazer-sukarretik
Euskal-bihotzak atera.

Zato laster, zato, Ama!
Zure soaz, ederraz, dirdiraz
Oro itzul-araz,
Oro,
Jainko Jaunaren zorion bizira.

Zato, Ama!
Bazinaki nola garen
Ergel eta zoro:
Dantzan goazi eta soinuuz,
Sos egarriz ta arguiluz...
Soinuz goazi eta sistuz
Euskal-izaitearen

Eta fedearen
Elhortz-bestetara!

Zato herriz-herri,
Gainez eta mendiz, orenen pizgarri.
Zoro gare, bainan bero:
Entzun euskaldun kantuak
 Ilunpetik,
 Lohipetik.
Entzun gure dei kartsuak
Eta zure soen dirdiraz
 Itzul-araz,
 Itzul-araz oro
 Jainkorat
 Bizirat.

Zato, Ama,
Itzultze handiaren Ama!

1-10-46

IV. ZERU-MENDITIK GORAGO

ZERUAN...

Ai! zeruan eman behar betiereko pertsuak,
Gain huntako ixiltzeak Jainkoa baitan ontuak.
Ai! zeruan entzun behar zoragarriko pertsuak,
Oraiko hauk baitire-ta heien urrungo keinuak.

Hil naizela derasate, ixil-ixila bainago;
Bainan, nola Jaun Goikoa, bizi naiz ezin gehiago.
Badakit nik sinesteaz, Jaunari oso bainago,
Ehunetan badutala bizi-indarraz gehiago.

Ai zeruan eman behar betiereko pertsuak,
Gain huntako ixiltzeak Jainkoa baitan ontuak.

Maiz doazkit pertsu xortak bihotz barnetik gaindika,
Ene fraide anaiekin nabilalarik aintzurka.
Batean bat, bertzean bi, badoazkit maiz gaindika,
Goiko zerbeit misterio xorta bakotxak baitauka.

Bai, bizi naiz Jauna baitan, bizi naiz ezin gehiago
Haren maitez, denen maitez, ixil-ixila bainago...

Pertsuño hauk hurrupatuz, nik erraner so bazaude,
Barnea hotz, barnea huts egonen zare nik uste...
Keinuz baizik aipatuer, fedez beterik, bazaude,
Ai! zoin xoratuko Jauna sumatuz ni orde...

Ai zeruan eman behar betiereko pertsuak,
Oraiko hauk baitire-ta heien urrungo keinuak.

Hemen hitze, han arimez izanen dire pertsuak
Eta Jainkoz du aseko hango euskaldun soinuak.
Ai! zeruan entzun behar zoragarriko pertsuak,
Jainkoaraino hel-araziz guk salbatuen kantuak.